

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Факультет фінансів та обліку
Кафедра обліку і оподаткування

Рак Арсен Володимирович

Фінансова звітність у країнах ЄС: організація та методика складання// Financial
reporting in EU countries: organizsng and methodology of compilation

спеціальність: 071 – Облік і оподаткування

освітньо наукова програма – Міжнародний облік

випускна кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «магістр»

Виконав студент групи
ОМОм-21
Рак А. В. _____

Науковий керівник:
к.е.н., доцент Сисюк С. В.

Випускну кваліфікаційну роботу допущено
до захисту:

« ____ » _____ 2025 р.

Завідувач кафедри

_____ З.В. Задорожний

ТЕРНОПІЛЬ - 2025

ЗМІСТ	Стор.
ВСТУП.....	3
Розділ 1. ТЕОРЕТИКО – МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ	6
1.1. Суть, значення та нормативне регулювання фінансової звітності в діяльності суб’єктів господарювання	6
1.2. Міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS): зміст і роль в українській та європейській практиці.....	13
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄС	20
2.1. Особливості застосування МСФЗ в Україні та країнах Європейського Союзу	20
2.2. Порівняльний аналіз підходів до складання фінансової звітності в країнах ЄС та Україні	27
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ ТА УКРАЇНІ	36
3.1. Таксономія як формат створення звітності, її переваги та недоліки	36
3.2. Звітність із сталого розвитку: європейський досвід та можливості впровадження в Україні	45
Висновки	56
Список використаних джерел.....	62
Додатки.....	71

ВСТУП

Актуальність дослідження. Фінансова звітність відіграє ключову роль у забезпеченні прозорості та підзвітності господарської діяльності підприємств, формуванні довіри з боку інвесторів, кредиторів, контролюючих органів та інших заінтересованих сторін. У країнах Європейського Союзу (ЄС) її організація та методика складання підпорядковуються жорсткому нормативному регулюванню, що ґрунтується на міжнародно визнаних стандартах, зокрема Міжнародних стандартах фінансової звітності (МСФЗ).

З огляду на прагнення України до євроінтеграції та гармонізації національного законодавства із правом ЄС, вивчення європейського досвіду у сфері фінансової звітності є надзвичайно актуальним. Система фінансової звітності в ЄС демонструє високий рівень стандартизації, ефективне використання цифрових форматів (зокрема XBRL), впровадження концепцій сталого розвитку та прозорості нефінансової інформації.

Крім того, актуальність теми посилюється потребою в адаптації українських підприємств до вимог європейських ринків капіталу, що передбачає дотримання загальноприйнятих підходів до складання фінансової звітності. Аналіз методичних підходів та процедур, що застосовуються в країнах ЄС, дозволяє виявити ефективні інструменти організації обліку, які можуть бути інтегровані в українську практику. Зокрема, мова йде про уніфіковані вимоги до розкриття інформації, відповідальність керівництва за достовірність звітності, роль зовнішнього аудиту та електронного звітування.

Таким чином, дослідження організації та методики складання фінансової звітності в країнах ЄС є своєчасним і необхідним як з теоретичного, так і з практичного погляду, оскільки воно сприяє поглибленню знань у сфері міжнародної фінансової звітності, удосконаленню національної системи обліку та забезпеченню конкурентоспроможності українських підприємств на глобальному рівні. Серед науковців, які вивчали дану проблематику слід назвати таких вчених і практиків як: З. Задорожний, Л. Кіндрацька, А. Озеран,

Харламова, М. Лучко та ін. Вказані автори активно досліджують проблеми формування фінансової звітності за МСФЗ та висвітлюють ключові аспекти інтеграції, інтерпретації та вдосконалення як теоретичних засад, так і практичних механізмів складання звітних форм. Водночас, окремі питання, зокрема щодо вимог до складу і змісту фінансової звітності, принципів її формування та адаптації до українських умов, залишаються недостатньо розробленими. Це свідчить про наявність прогалин у дослідженні окремих положень, що обумовлює потребу в подальших дослідженнях, які повинні на розробку прикладних рекомендацій, які дозволять удосконалити методику складання звітності відповідно до міжнародних стандартів та забезпечити належне розкриття її показників.

Мета і завдання дослідження. Метою є дослідження теоретичних, організаційних і методичних аспектів формування фінансової звітності в країнах ЄС. Для досягнення поставленої мети, необхідно вирішити завдання:

- визначити суть, значення та нормативне регулювання фінансової звітності;
- розглянути та визначити роль МСФЗ в європейській та українській обліковій практиці;
- визначити особливості застосування фінансової звітності в Україні та країнах ЄС;
- провести порівняльний аналіз методичних підходів до складання фінансової звітності в країнах ЄС та Україні;
- дослідити та визначити переваги та недоліки таксономії як формату створення фінансової звітності;
- проаналізувати підходи та нормативне забезпечення формування звітності зі сталого розвитку у порівнянні з європейським досвідом.

Об’єктом дослідження є процес організації та методичних підходів до формування фінансової звітності у країнах ЄС та Україні із врахуванням вимог МСФЗ.

Предметом дослідження є фінансова звітність, організація та методика її складання.

Методи дослідження. У дослідженні були використані методи аналізу і синтезу (для вивчення сутності, структури та змісту фінансової звітності в країнах ЄС), порівняльного аналізу (для зіставлення підходів до організації звітності в країнах ЄС та Україні, визначення відмінностей у нормативному регулюванні та практиці застосування МСФЗ), індукції та дедукції (для формулювання загальних висновків на основі аналізу конкретних національних моделей фінансової звітності в державах-членах ЄС), абстрагування та узагальнення (для формулювання теоретичних положень і узагальнень щодо організаційно-методичних засад формування фінансової звітності), дескриптивний (описовий) метод (для опису особливостей складання фінансової звітності відповідно до вимог МСФЗ та директив ЄС).

Наукова новизна та практичне значення триманих результатів. Систематизовано організаційно-методичні підходи до складання фінансової звітності в країнах ЄС, що дало змогу виокремити відмінності та спільні риси в практиці звітності країн-членів ЄС, порівняно з українською практикою. Розроблено пропозиції щодо адаптації європейських підходів до складання фінансової звітності в Україні, які враховують необхідність гармонізації з європейськими вимогами у процесі євроінтеграції. Обґрунтовано напрями удосконалення методики складання фінансової звітності, зокрема шляхом врахування принципів прозорості, порівнянності, достовірності та повноти фінансової інформації, що використовується в країнах ЄС а також можливостей формування звітності зі сталого розвитку.

Практичне значення отриманих результатів можуть бути використані українськими підприємствами для вдосконалення процесу підготовки фінансової звітності з урахуванням вимог МСФЗ та практик країн ЄС, що сприятиме підвищенню якості фінансової інформації.

Інформація про апробацію результатів роботи та публікації. За результатами дослідження аудиту та корпоративного управління підприємством опубліковано наукові праці (2 тези доповідей на конференціях) та стаття у збірнику наукових праць кафедри обліку і оподаткування

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО – МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

1.1. Суть, значення та нормативне регулювання фінансової звітності в діяльності суб'єктів господарювання

Фінансова звітність – це сукупність взаємопов'язаних документів, що містять систематизовану інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та зміни у фінансовому становищі підприємства за звітний період. Вона є кінцевим етапом облікового процесу та базовим джерелом інформації для прийняття управлінських, інвестиційних, кредитних, податкових та інших рішень.

Дослідження питань звітності підприємств є актуальним серед науковців та практиків. Так, Добровольська О. В., Кравченко М.В., Даніленко О.В. вказують, що «тільки за даними фінансової звітності можливо оцінювати майновий стан, підсумки виробничо-господарської діяльності та фінансово-економічні можливості суб'єкта господарювання. За показниками фінансової звітності можливо прорахувати грошові потоки на майбутнє та визначити напрями розвитку підприємств та ухвалити відповідні управлінські рішення. Автори вважають, що фінансова звітність є «комплексною моделлю відтворення оптимізованого союзу інтересів суб'єктів ринку, що функціонує в динаміці і видозмінюється за рахунок сьогочасного впливу економічного середовища» [5].

Озеран А. розкриває «процес трансформації бухгалтерської звітності у фінансову через аналіз критеріїв їх зв'язку та відмінностей, що дало можливість запропонувати концепцію фінансової звітності, гармонізованої з міжнародними стандартами» [32]. Авторка розглядає питання «гармонізації фінансової звітності підприємств з міжнародними стандартами та потребами управління» [32], що є актуальним дослідженням у контексті впровадження МСФЗ в облікову практику українських підприємств.

Марущак Л. вважає фінансову звітність «системою узагальнених показників, які свідчать про підсумки фінансово-господарської діяльності підприємства за минулий період (місяць, квартал, рік) та складається методом підрахунку, групування і спеціальної обробки даних поточного бухгалтерського обліку і є завершальною його стадією» [21]. Ключовим у дослідженні авторки є визначення звітності як такої, що призначена для задоволення потреб користувачів та такої, яка «повинна задовольняти інформаційні потреби тих користувачів, які не можуть вимагати звітів, складених з урахуванням їх конкретних інформаційних потреб» [21].

Харламова А. О. у дослідженні проводить «аналіз світового досвіду впровадження МСФЗ та їх імплементації в Україні, визначає рівень відповідності НП(С)БО 1 вимогам МСФЗ» [51]. На основі проведеного аналізу «світового досвіду впровадження МСФЗ та альтернативних варіантів уніфікації обліково-звітних національних систем (гармонізація, стандартизація та конвергенція) дозволив авторці дійти «висновку про існування стійкої тенденції поширення МСФЗ як концептуальної основи фінансової звітності та підтвердив формування нової парадигми фінансової звітності, стрижнем якої стають МСФЗ, імплементуючись в обліково-звітні системи все більшого кола країн» [51]. Під обліково-звітною системою пропонується авторкою розуміти «систему бухгалтерського обліку і фінансової звітності, яка включає нормативно-правове регулювання, застосовувані чинні стандарти обліку та фінансової звітності, облікові традиції, інструментарій тощо» [51].

Бондарєва Т. Г. трактує фінансову звітність як складову бухгалтерської звітності, що відображає показники фінансового стану підприємства, його результатів діяльності та руху грошових коштів за певний звітний період [3].

На думку Шевері Я. В., фінансова звітність є основним джерелом інформації про діяльність підприємства для зовнішніх користувачів. Якість її показників, на його переконання, визначає ефективність стратегічного управління як на мікро-, так і на макрорівнях. Вона також впливає на інвестиційну привабливість та темпи залучення інвестицій, що, у свою чергу,

виступають ключовими факторами сталого розвитку національної економіки [54].

Коваленко Г. В. підкреслює, що фінансова звітність є інструментом об'єктивної та достовірної оцінки фінансово-майнового стану підприємства, його фінансових результатів та грошових потоків [10].

Лучко М. Р. та Бенько І. Д. розглядають фінансову звітність крізь призму потреб користувачів інформації. Вони зазначають, що звітність загального призначення формується з метою задоволення інформаційних потреб тих користувачів, які не мають можливості вимагати індивідуалізовану звітність, адаптовану під їхні запити [17].

Схожу позицію займає Муренко Т. О., яка визначає фінансову звітність як форму звітності, що містить відомості про активи та пасиви, фінансовий стан підприємства, результати його діяльності, а також рух грошових коштів протягом звітного періоду [26].

Таким чином, аналіз підходів свідчить про багатогранність поняття фінансової звітності, яке охоплює інформацію про основні аспекти діяльності підприємства та слугує інструментом прийняття управлінських рішень для широкого кола користувачів. У результаті аналізу наукових підходів до визначення поняття «фінансова звітність» можна дійти висновку, що вона є законодавчо встановленою формою подання відкритої інформації про ключові показники діяльності підприємства, яка є засобом комунікації з внутрішніми та зовнішніми користувачами, інструментом оцінки ефективності діяльності компанії та основою для ухвалення стратегічних і управлінських рішень.

З економічної точки зору, фінансова звітність виконує декілька ключових функцій:

- інформаційну, оскільки забезпечує користувачів (власників, керівників, інвесторів, кредиторів, контролюючі органи) достовірними й об'єктивними даними про фінансовий стан підприємства;
- контрольну, дозволяючи оцінити ефективність використання ресурсів та дотримання фінансової дисципліни;

- аналітичну, оскільки на основі звітності проводиться фінансовий аналіз підприємства (ліквідність, рентабельність, платоспроможність тощо);
- прогностичну, що полягає у використанні звітних показників для моделювання майбутнього розвитку підприємства;
- регуляторну, адже звітність виступає інструментом дотримання вимог законодавства та міжнародних стандартів.

Якщо ж розглядати фінансову звітність з точки зору управління, то вона є підґрунтям для стратегічного та тактичного планування; прийняття інвестиційних рішень; оцінки фінансових ризиків і стабільності підприємства; здійснення внутрішнього та зовнішнього аудиту; порівняльного аналізу ефективності діяльності підприємства з іншими суб'єктами господарювання.

У системі управління підприємством фінансова звітність у ЄС відіграє стратегічну роль:

- дозволяє керівництву приймати обґрунтовані управлінські рішення;
- є основою для доступу до фінансування, включно з участю в міжнародних ринках капіталу;
- служить важливим інструментом оцінки інвестиційної привабливості;
- формує довіру до компанії з боку іноземних партнерів, особливо в умовах транснаціонального бізнесу;
- полегшує контроль зі сторони держави та міжнародних регуляторних органів.

Особливістю фінансової звітності в країнах ЄС є висока ступінь уніфікації та прозорості. Після прийняття Регламенту (ЄС) №1606/2002 всі публічні компанії Євросоюзу зобов'язані складати консолідовану фінансову звітність за МСФЗ. Це забезпечує порівнюваність фінансових показників між країнами та відкриває доступ до широкого кола інвесторів.

Таким чином, у країнах ЄС фінансова звітність є не просто засобом обліку, а являється потужним механізмом управління, контролю, планування та інтеграції підприємства у європейський економічний простір. Фінансова звітність в умовах глобалізації також набуває міжнародного значення, оскільки

вона уніфікується відповідно до вимог міжнародних стандартів (МСФЗ) і використовується для забезпечення прозорості та порівнюваності фінансової інформації на світовому ринку.

Таким чином, фінансова звітність є не лише формальним обов'язком підприємства, а стратегічним інструментом ефективного управління, що забезпечує комунікацію підприємства із зовнішнім середовищем та сприяє прийняттю зважених управлінських рішень. Регламентація складу фінансової звітності в Україні здійснюється на основі чинного законодавства та нормативно-правових актів. Основні документи, що визначають склад і порядок подання фінансової звітності в Україні узагальнені у табл. 1. 1.

Таблиця 1.1

Нормативні документи, що регулюють фінансову звітність в Україні

Нормативний документ	Коротка характеристика
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.1999	Визначає загальні принципи ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності ,які розкриваються у ст. 11
Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (НП(С)БО)	Регламентують форму і зміст кожного звіту (НП(С)БО 1 – «Загальні вимоги до фінансової звітності»).
Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ)	Обов'язкові для публічних акціонерних товариств, підприємств, що становлять суспільний інтерес, та підприємств, які прийняли рішення вести облік за МСФЗ.
Постанова Кабінету Міністрів України №419 від 28.02.2000	Визначає порядок подання фінансової звітності.

Примітка. Узагальнено автором.

В Україні на сьогодні передбачено формування та подання таких форм звітності : «Баланс (Звіт про фінансовий стан) – форма №1; Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) – форма №2; Звіт про рух грошових коштів – форма №3; Звіт про власний капітал – форма №4; Примітки до фінансової звітності – розкриття облікової політики, пояснення до статей» [].

Окрім того, законодавство дозволяє підприємствам малого і мікробізнесу подавати спрощену фінансову звітність (дві форми: баланс та звіт про фінансові результати). строками подання звітності є квартал та рік, що залежить в тому числі і від типу підприємства. також групи компаній подають консолідовану

звітність за МСФЗ. У процесі дослідження складу звітності та її регулювання доречно його порівняти із країнами ЄС. У таблиці 1.2. узагальнимо склад звітності у країнах ЄС: Німеччині, Польщі та Франції.

Таблиця 1.2

Склад річної звітності у країнах ЄС (Німеччині, Польщі та Франції)

Країна	Склад річної фінансової звітності	Нормативна база
Німеччина	Баланс Звіт про прибутки і збитки Пояснювальна записка (Anhang) Звіт про управління (для середніх і великих) Звіт про рух грошових коштів (подається переважно компаніями, що застосовують МСФЗ або мають публічний статус).	Комерційний кодекс (HGB); МСФЗ для консолідованої звітності
Польща	Баланс Звіт про прибутки і збитки Звіт про рух грошових коштів Звіт про зміни у власному капіталі Примітки	Закон «Про бухгалтерський облік» (Ustawa o rachunkowości); МСФЗ
Франція	Баланс Звіт про прибутки і збитки Примітки до фінансової звітності Звіт про управління (для середніх і великих) Звіт про рух грошових коштів	Загальний план рахунків (Plan Comptable Général); МСФЗ для консолідованої звітності

Примітка. Узагальнено автором за даними [57; 58; 59]

Таким чином, порівняння форм звітності та нормативного забезпечення звітності в Україні та країнах ЄС свідчить, що структура звітності в ЄС подібна, але має відмінності у деталізації та вимогах до суб'єктів (малі, середні, великі). В Україні фінансова звітність може подаватися як за НП(С)БО, так і за МСФЗ (для підприємств, які підлягають обов'язковому застосуванню). МСФЗ застосовуються для консолідованої звітності або при виході компаній на міжнародні ринки.

Фінансова звітність у країнах Європейського Союзу є ключовим інструментом управління, що забезпечує прозорість діяльності підприємств, інформує зацікавлені сторони про фінансовий стан компаній та слугує основою для прийняття стратегічних рішень. У контексті євроінтеграційних процесів та гармонізації стандартів обліку і звітності, важливим є вивчення особливостей організації фінансової звітності у країнах-членах ЄС, зокрема у Німеччині,

Польщі та Франції. Ці країни, маючи власні облікові традиції та підходи до фінансової звітності, водночас дотримуються єдиних європейських вимог щодо застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) для публічних компаній. Фінансова звітність у цих країнах поєднує регламентовані державою вимоги та міжнародні стандарти, що дозволяє забезпечити достовірність, порівнюваність і прозорість фінансових даних. У таблиці 1.3. наведено ключові особливості системи фінансової звітності у Німеччині, Польщі, Франції та Україні.

Таблиця 1.3

Порівняльна характеристика фінансової звітності у Німеччині, Польщі та Франції та України

Критерій	Німеччина	Польща	Франція	Україна
Національна основа обліку	HGB (Handelsgesetzbuch)	Закон про бух. облік (Ustawa o rachunkowości)	Plan Comptable Général	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінзвітність»
Застосування МСФЗ	Обов'язкове для публічних компаній	Обов'язкове для публічних компаній	Обов'язкове для публічних компаній	Обов'язкове для публічних компаній, дозволено для інших
Концепція звітності	Обережність, інтереси кредиторів	Прозорість, відповідність директивам ЄС	Соціальна орієнтація, податковий контроль	Інформативність для держорганів та користувачів звітності
Зв'язок з податковим обліком	Тісний	Помірний	Сильний	Дуже тісний, бухоблік часто підпорядкований податковому
Автоматизація процесів	Висока, SAP, Datev	Висока, локальні ERP	Середня, залежить від підприємства	Середня, активно впроваджується BAS, 1C, SAP
Особливості складання звітності	Деталізовані вимоги, глибоке розкриття	Спрощення для малого бізнесу	Врахування інтересів працівників, держави	Проста форма, фокус на податковій звітності
Регулятор	Федеральне міністерство юстиції	Міністерство фінансів Польщі	Міністерство економіки та фінансів	Мінфін України, НКЦПФР для публічних компаній

Примітка. Узагальнено автором за даними [84; 62;59; 36]

Підсумовуючи, зазначимо, що фінансова звітність є ключовим інструментом комунікації між підприємством та зовнішніми користувачами інформації, такими як інвестори, кредитори, державні органи, аналітики. Вона забезпечує об'єктивне уявлення про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства, слугує основою для прийняття управлінських, інвестиційних та економічних рішень. У країнах Європейського Союзу фінансова звітність формується відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), що забезпечує уніфікацію, прозорість і порівнюваність фінансової інформації на міжнародному рівні. В Україні нормативне регулювання фінансової звітності здійснюється на основі національних стандартів (НП(С)БО), які гармонізуються з МСФЗ, а для певних категорій підприємств обов'язковим є застосування саме міжнародних стандартів. Таким чином, ефективна система фінансової звітності, яка ґрунтується на чітко визначених нормативних засадах, є важливою передумовою підвищення фінансової прозорості, інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності підприємств як в Україні, так і в ЄС.

1.2. Міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS): зміст і роль в українській та європейській практиці

Міжнародні стандарти фінансової звітності являються об'єднуючою ланкою, яка дозволяє інвестору з будь-якої країни зрозуміти бізнес, в який він вкладає чи уже вклав кошти та є визнаним стандартом якості подачі фінансової інформації.

Міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS) – це система принципів та правил ведення обліку та складання фінансової звітності, розроблена Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (IASB). Метою IFRS є забезпечення прозорості, достовірності, порівнюваності та зрозумілості фінансової інформації на глобальному рівні, що дозволяє

інвесторам, аналітикам та іншим зацікавленим сторонам приймати обґрунтовані економічні рішення. В цілому МСФЗ є набором стандартів і інтерпретацій, що регламентують правила складання фінансової звітності

Аналіз змісту МСФЗ (IFRS) вказує на те, що охоплюються:

- принципи визнання та оцінки активів, зобов'язань, доходів і витрат;
- вимоги до розкриття інформації у звітності;
- єдині підходи до складання балансу, звіту про прибутки та збитки, звіту про рух грошових коштів та інших форм звітності;
- особливості обліку різних видів операцій (оренда, фінансові інструменти, консолідація тощо) [25].

У країнах ЄС застосування IFRS є обов'язковим для всіх компаній, чий цінні папери котируються на фондовому ринку. Це забезпечує гармонізацію фінансової інформації в межах Євросоюзу, сприяє вільному руху капіталів, покращенню інвестиційного клімату та фінансової інтеграції.

В Україні з 2012 року також запроваджено обов'язкове застосування IFRS для публічних акціонерних товариств, банків, страхових компаній та підприємств, що становлять суспільний інтерес. Перелік суб'єктів, які зобов'язані подати звітність за МСФЗ визначений у ст.12.1 ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [36] та Порядку подання фінансової звітності [37]. З 2022 року зобов'язання подавати звітність за МСФЗ мають також «материнські підприємства груп, у складі яких є підприємства, що становлять суспільний інтерес» [35] та «материнські підприємства великих груп, які не належать до категорії великих підприємств» [35].

В цілому класифікація підприємств визначається законодавством та передбачає їх поділ на: мікропідприємства, малі, середні і великі. Великим прийнято вважати підприємства «для яких виконується мінімум 2 з 3-х критеріїв: балансова вартість активів > 20 млн євро, чистий дохід від реалізації продукції > 40 млн євро, середня чисельність > 250 чол» [35].

Для інших суб'єктів господарювання впровадження МСФЗ є добровільним. У законодавстві України (ЗУ «Про бухгалтерський облік та

фінансову звітність в Україні») визначено, що підприємства, які зобов'язані застосовувати IFRS, подають звітність згідно з міжнародними стандартами разом із відповідними трансформаційними процедурами.

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) розробляються та оприлюднюються Міжнародною радою з стандартів фінансової звітності (IASB), головний офіс якої розташовано у Лондоні. Важливо зазначити, що Міністерство фінансів України, відповідно до листа від 24.09.2018 № 35210-06-5/24914, не здійснює офіційного тлумачення положень МСФЗ. Це пояснюється тим, що такі функції покладені безпосередньо на IASB та пов'язані з нею організацією.

МСФЗ охоплюють кілька основних складових:

1. Концептуальна основа фінансової звітності, яка містить загальні принципи формування звітності, визначає якісні характеристики фінансової інформації, базові елементи фінансової звітності, методи оцінки та концепції обліку. Цей документ не є стандартом у прямому значенні, але виступає теоретичним фундаментом для розробки інших МСФЗ. Поточна редакція Концептуальної основи була оновлена у 2018 році.

2. Міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS), яких наразі існує 18.

3. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (IAS) – це попередні стандарти, ухвалені до 2001 року (до моменту реструктуризації IASB). Хоча частина з них була замінена новими IFRS, наразі залишаються чинними 25 стандартів, нумерація яких охоплює діапазон від 1 до 41 (з деякими пропущеними номерами).

4. МСФЗ для малих та середніх підприємств – представлені окремим стандартом, адаптованим до потреб МСП.

5. Офіційні інтерпретації: тлумачення IFRIC (до IFRS) та SIC (до IAS), які допомагають у практичному застосуванні положень стандартів.

6. Практичні посібники – наразі їх два: один присвячений складанню звіту про управління, інший – питанню суттєвості у фінансовій звітності. Ці

документи доступні лише англійською мовою та не перекладені українською офіційними органами.

Відповідно до частини 1 статті 12-1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», застосування міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) на території України дозволено виключно на підставі їх офіційного перекладу, затвердженого МФУ [35]. Актуальні редакції перекладів доступні на офіційному вебсайті Міністерства фінансів, а також на порталі Верховної Ради України. Проте, з огляду на оперативність оновлення інформації, перевагу доцільно надавати саме ресурсу Мінфіну, де можуть бути розміщені більш актуальні версії стандартів, зокрема переклад редакції МСФЗ 2024 року.

Суттєвою проблемою у контексті застосування МСФЗ в Україні залишається повільне оновлення перекладів та невідповідність деяких з них оригінальним англomовним текстам, що оприлюднені Радою з міжнародних стандартів фінансової звітності (IASB). У перекладах часто відсутні нові стандарти або вони з'являються з помітним часовим запізненням, а також фіксуються помилки у тлумаченні окремих термінів (наприклад, плутанина між поняттями «дохід» і «прибуток»). У зв'язку з цим, для поглибленого аналізу та достовірного тлумачення стандартів доцільно звертатися до англomовних оригіналів. Водночас, з огляду на правову силу, у процесі офіційного ведення обліку та складання фінансової звітності в межах національного регулювання, необхідно використовувати виключно офіційні версії стандартів, оприлюднені Міністерством фінансів України.

У країнах Європейського Союзу міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) також не застосовуються в первісному вигляді, а набувають юридичної сили лише після їх офіційного затвердження Європейською Комісією. Відповідні стандарти публікуються в повному обсязі всіма офіційними мовами держав-членів ЄС у формі Регламентів Комісії в Офіційному віснику Європейського Союзу. Унаслідок цього між затвердженою в ЄС редакцією стандарту та його оригінальною версією, ухваленою Радою з

міжнародних стандартів фінансової звітності (IASB, м. Лондон), можуть існувати розбіжності. Європейська практика передбачає можливе використання не найновішої редакції МСФЗ. Затвердження окремих стандартів може відбуватися з часовим відставанням. Наприклад, МСФЗ 17 «Страхові контракти» було офіційно схвалено Єврокомісією лише 23 листопада 2021 року, а МСФЗ 18 «Подання та розкриття інформації у фінансовій звітності», який замінює собою МСБО 1, був опублікований IASB 9 квітня 2024 року, однак набуде чинності в ЄС не раніше 1 січня 2027 року.

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) є важливою складовою регуляторної системи обліку в країнах Європейського Союзу. Їх використання регламентується Регламентом (ЄС) № 1606/2002 Європейського Парламенту та Ради від 19 липня 2002 року, згідно з яким усі компанії, цінні папери яких допущені до торгівлі на регульованих ринках ЄС, зобов'язані складати консолідовану фінансову звітність відповідно до МСФЗ, схвалених Єврокомісією. Особливості застосування МСФЗ у ЄС включають:

- процедуру схвалення коли перед практичним застосуванням будь-який стандарт, оприлюднений Радою з міжнародних стандартів фінансової звітності (IASB), має бути затверджений Європейською Комісією, що є передумовою його використання на території ЄС;
- юридичне закріплення, що передбачає схвалення стандартів у вигляді Регламентів Європейської Комісії, що надає статусу європейських нормативно-правових актів, які є обов'язковими до виконання у всіх державах-членах ЄС і мають пряму дію;
- уніфікацію обліку, що передбачає використання МСФЗ, уніфікує принципи фінансової звітності в країнах ЄС, забезпечує прозорість, порівнюваність та достовірність фінансової інформації, що важливо для інвесторів, кредиторів та інших учасників фінансового ринку;
- використання національними суб'єктами, адже окрім обов'язкового застосування для публічних компаній, окремі країни-члени ЄС можуть дозволяти або вимагати застосування МСФЗ для інших категорій підприємств

(наприклад, великих приватних компаній, банків, страховиків тощо) у своїх національних законодавствах;

– проблему версій, що визначається відмінностями між оригінальними англomовними версіями стандартів, їх перекладами та редакціями, затвердженими ЄС, при цьому підприємства повинні чітко вказувати, яку саме версію стандарту вони застосовують у примітках до фінансової звітності.

Таким чином, варто враховувати існування кількох версій МСФЗ: оригінального англomовного тексту, офіційного перекладу українською мовою, а також редакції, затвердженої Європейською Комісією. Це створює певну неоднозначність у процесі застосування стандартів, зокрема для підприємств, орієнтованих на європейський ринок. У зв'язку з цим, у примітках до фінансової звітності, складеної за МСФЗ, підприємства зобов'язані чітко зазначати, якою саме редакцією стандартів вони керувалися. Порівняння застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності (IFRS) в Україні, Німеччині, Польщі та Франції узагальнено у табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Порівняння застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності (IFRS) в Україні, Німеччині, Польщі та Франції

Критерій	Україна	Німеччина	Польща	Франція
Нормативна база	ЗУ «Про бухгалтерський облік...»; Регламент ЄС №1606/2002 (в частині адаптації МСФЗ)	Комерційний кодекс (HGB); Регламент ЄС №1606/2002	Закон «Про бухгалтерський облік»; Регламент ЄС №1606/2002	Комерційний кодекс; Регламент ЄС №1606/2002
Обов'язковість застосування IFRS	Обов'язково для ПАТ, банків, страховиків, великих п-в, що становлять сусп. інтерес	Обов'язково лише для консолідованої звітності публічних компаній	Обов'язково для консолідованої звітності публічних компаній	Обов'язково для консолідованої звітності публічних компаній
Добровільне застосування	Дозволено іншим підприємствам	Дозволено для неконсолідованої звітності (за погодженням)	Дозволено за національним законодавством	Можливо, але здебільшого використовується французька GAAP

продовж. табл.1.4

Фінансова звітність за нац. стандарт	НП(С)БО (нац. стандарти)	HGB (німецькі GAAP)	Польські бухгалтерські стандарти (РАА)	Френч GAAP (Plan Comptable Général)
Контроль за дотриманням стандартів	Мінфін, НКЦПФР, НБУ	BaFin (Фінанс.нагляд), DPR (Орган фінан.звітності)	Комісія фінансового нагляду (KNF)	AMF Фінансовий регулятор), НЗС (аудит)
Аудит фінансової звітності	Обов'язковий для суб'єктів МСФЗ	Обов'язковий для публічних компаній	Обов'язковий для середніх і великих підприємств	Обов'язковий для компаній, які перевищують певні пороги або котируються на біржі
Мова складання звітності	Укр.(переклад – за потребою)	Німецька	Польська	Французька
Мета застосування IFRS	Гармонізація з ЄС, привабливість для інвесторів	Сприяння прозорості, уніфікація фінан. звітності	Підвищення довіри до бізнесу, відповідність вимогам ЄС	Інтеграція у фін. простір ЄС, полегшення інвестування з боку іноз.партнерів

Примітка. Узагальнено за даними [57; 58; 59]

Таким чином, МСФЗ в українській практиці є цілісною системою документів, яка включає стандарти, інтерпретації, концептуальну основу та допоміжні матеріали, що забезпечують єдину методологічну базу для складання фінансової звітності відповідно до міжнародних вимог. Роль IFRS в обліковій практиці України та ЄС полягає в забезпеченні уніфікованого підходу до складання фінансової звітності; створенні умов для прозорого ведення бізнесу та підвищення інвестиційної привабливості; зменшенні бар'єрів для виходу підприємств на міжнародні ринки; гармонізації бухгалтерського обліку з глобальними стандартами корпоративного управління. Застосування МСФЗ у ЄС є строго регламентованим процесом, спрямованим на створення єдиного облікового середовища, проте воно супроводжується необхідністю адаптації стандартів до європейського правового поля та часовими затримками у впровадженні нових редакцій. Отже, впровадження та використання МСФЗ є важливим етапом інтеграції національних економік до світового економічного простору, що дозволяє підвищити довіру до звітності компаній та сприяє розвитку міжнародного партнерства.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄС

2.1. Особливості застосування МСФЗ в Україні та країнах Європейського Союзу

Концептуальна основа фінансової звітності (Conceptual Framework for Financial Reporting) була видана Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (РМСБО, IASB) в вересні 2010 року. Цей документ створений для того, щоб забезпечити основні принципи та поняття, які стоять за розробкою та впровадженням Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), а також для того, щоб надати чіткі орієнтири для розуміння та застосування цих стандартів.

Основними з причин прийняття Концептуальної основи фінансової звітності є прагнення РМСБО створити єдину теоретичну основу для розробки Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), що допомогло б уніфікувати принципи, на яких базуються ці стандарти. Це дозволило забезпечити порівнянність та узгодженість фінансових звітів по всьому світу.

Концептуальна основа сприяє підвищенню якості фінансової інформації, надаючи чітке визначення основних принципів, таких як достовірність, зрозумілість, порівнянність та доцільність, що дозволяє користувачам фінансової звітності (наприклад, інвесторам, кредиторам та акціонерам) краще розуміти фінансовий стан компанії та приймати обґрунтовані рішення.

Світова економіка постійно змінюється, і з розвитком нових видів діяльності та фінансових інструментів виникала необхідність оновлення підходів до обліку та звітності. Концептуальна основа стала важливим орієнтиром для РМСБО в процесі розробки нових стандартів і адаптації існуючих до нових реалій. Концепція подвійної матеріальності, що була введена в основі, дозволила враховувати як фінансові, так і нефінансові аспекти

діяльності підприємств, такі як екологічні та соціальні фактори, що набувають все більшої важливості.

Прийняття Концептуальної основи дозволило збільшити рівень довіри до фінансової звітності, оскільки забезпечило більшу прозорість і передбачуваність у процесі складання звітів, що особливо важливо для міжнародних інвесторів та фінансових установ, які повинні мати впевненість у точності та правдивості наданої інформації. Концептуальна основа допомогла створити чітку структуру для оцінки та контролю фінансової звітності, що є важливим для регулюючих органів, що дозволило створити умови для більш ефективного моніторингу та аналізу діяльності підприємств, що має позитивний вплив на стабільність фінансових ринків.

Концептуальна основа фінансової звітності, яка прийнята РМСБО в 2010 році забезпечила єдність та прозорість фінансових звітів на міжнародному рівні та стала основою для подальшого розвитку Міжнародних стандартів фінансової звітності, допомагаючи зберегти стабільність і довіру до фінансових ринків, а також забезпечити більш ефективне управління компаніями в умовах змінюваного глобального середовища.

Аналізуючи Концептуальну основу фінансової звітності [16] можна виокремити її основні цілі, а саме:

- визначення основних принципів фінансової звітності (забезпечення прозорості, порівнянності, достовірності і зрозумілості фінансових звітів, що надаються компаніями);
- пояснення основних понять, що використовуються у фінансовій звітності (активи, зобов'язання, власний капітал, доходи і витрати, а також концепція подвійної матеріальності);
- визначення мети і користувачів фінансової звітності (інвестори, кредитори та інші користувачі, які приймають економічні рішення на основі фінансової інформації);
- надання основ для розробки стандартів [16].

Основні компоненти Концептуальної основи фінансової звітності узагальнені на рис. 2.1.

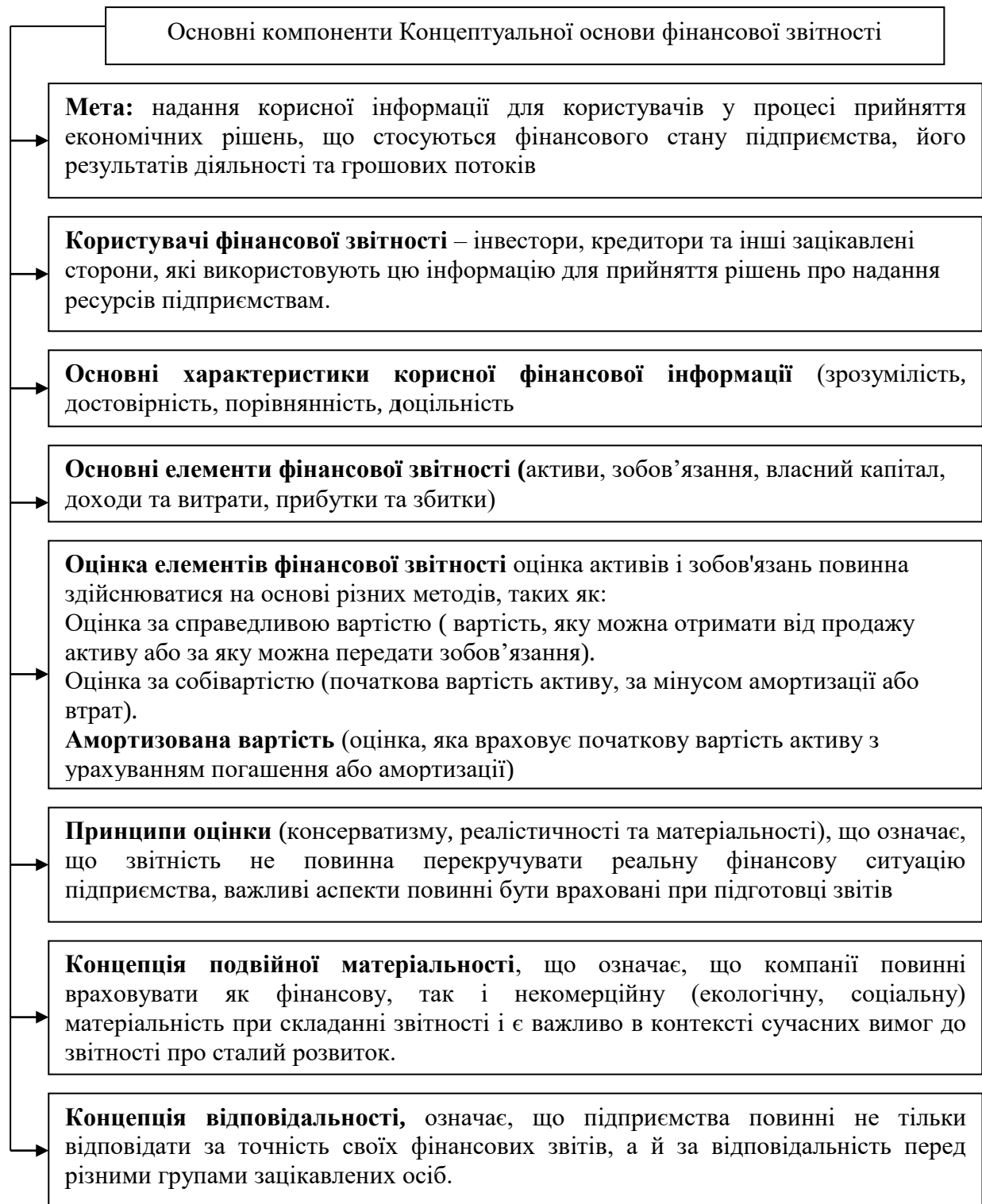

Рис. 2.1. Основні компоненти Концептуальної основи фінансової звітності
Примітка. Узагальнено за даними [16]

Концептуальна основа фінансової звітності, що була прийнята РМСБО у вересні 2010 року, є основоположним документом для розробки та інтерпретації МСФЗ. Вона визначає основні принципи, поняття та критерії, що

повинні бути враховані при складанні фінансових звітів. Водночас вона є важливим інструментом для забезпечення єдності в практиці фінансової звітності на міжнародному рівні.

Відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), зокрема МСБО 1 «Подання фінансової звітності», фінансова звітність підприємства повинна включати чітко визначений комплект основних компонентів. Кожен із них надає користувачам фінансової інформації (інвесторам, кредиторам, регуляторам тощо) уявлення про фінансовий стан, результати діяльності та зміни у фінансовому становищі підприємства. Аналізуючи склад фінансової звітності за МСФЗ можна стверджувати, що вона існує у двох форматах – повна (за рік) та проміжна, яка може складатися за квартал або ж місяць. Перелік визначених МСФЗ(МСБО 1 та МСБО 34) звітів узагальнено на рис .2.2.

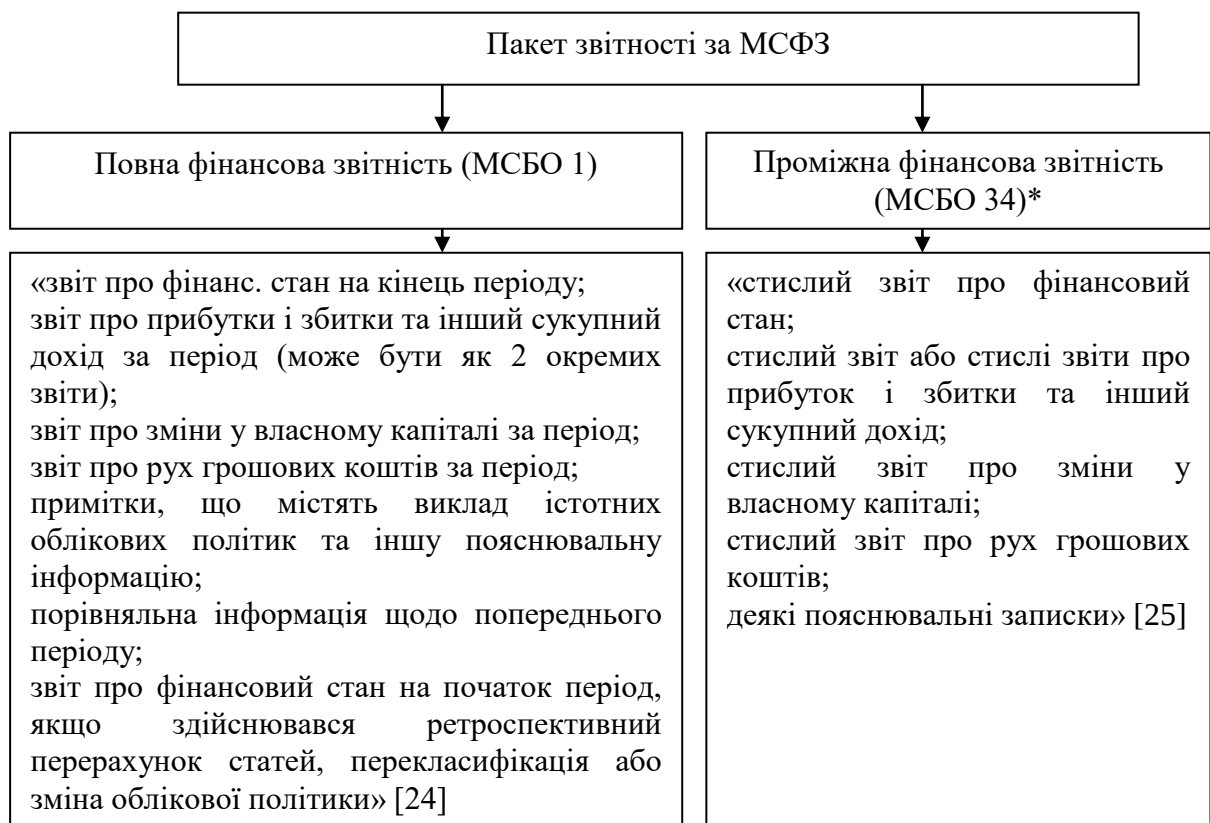

Рис. 2.2. Перелік звітності за МСФЗ

Примітка. Узагальнено за даними [24; 25]

Таким чином, фінансова звітність за МСФЗ представлена у двох форматах – повна (річна) та проміжна (квартальна). Згідно з вимогами МСБО 1

та МСБО 34, обсяг проміжної звітності є суттєво ширшим порівняно з національними стандартами. Зокрема, за національними вимогами допускається подання лише балансу та звіту про фінансові результати. Водночас, контролюючі органи, зокрема Державна фіскальна служба (лист від 22.08.2018 № 27209/6/99-99-15-02-01-15), акцентують на необхідності подання розширеного пакета проміжної звітності за МСФЗ.

У контексті переходу на міжнародні стандарти, МСФЗ 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності» визначає перелік елементів, які має містити перша фінансова звітність підприємства, що переходить на ці стандарти. Зокрема, відповідно до пункту 21 цього стандарту, звітність повинна включати: «три звіти про фінансовий стан (на звітну дату, попередній рік та дату переходу); два звіти про сукупний дохід; два звіти про прибутки та збитки (або об'єднаний звіт про сукупний дохід); два звіти про рух грошових коштів; два звіти про зміни у власному капіталі; примітки, що містять порівняльну інформацію» [23].

Для складання фінансової звітності за МСФЗ за 2024 рік, датою переходу має бути 1 січня 2023 року. Саме на цю дату формується вступний баланс відповідно до вимог МСФЗ.

Таким чином, між датою переходу на Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) та поданням першої повної фінансової звітності відповідно до цих стандартів проходить дворічний період. Згідно з вимогами пункту 21 МСФЗ 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності», суб'єкт господарювання при складанні першої звітності за МСФЗ зобов'язаний представити розширений пакет фінансової звітності, що охоплює кілька звітних дат.

Зокрема, звіт про фінансовий стан (баланс) має бути підготовлений на три дати: 1 січня 2025 року, 1 січня 2024 року та 1 січня 2023 року. З них останні дві дати слугують для представлення порівняльної інформації та формуються шляхом трансформації звітності, складеної за національними стандартами

бухгалтерського обліку. Баланс станом на 1 січня 2025 року, натомість, є першим, який формується безпосередньо відповідно до вимог МСФЗ.

Крім того, у звітному пакеті передбачено два звіти про прибутки та збитки: за 2023 рік – як порівняльний період, підготовлений шляхом трансформації, та за 2024 рік – як перший звіт, сформований згідно з МСФЗ. Інші звітні форми, зокрема звіт про рух грошових коштів та звіт про зміни у власному капіталі, також подаються за два відповідних періоди. Усі компоненти звітності супроводжуються примітками, які включають порівняльну аналітичну інформацію.

Процес переходу підприємства на Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) передбачає реалізацію низки послідовних етапів, що формують цілісну методологічну схему. Основні кроки цього переходу включають:

- визначення дати переходу на МСФЗ, яка являється ключовою відправною точкою процесу трансформації обліку, наприклад, 01.01.2023 або 01.01.2024;
- розроблення та затвердження наказу про облікову політику відповідно до вимог МСФЗ у якому визначаються основні принципи, методи та процедури ведення бухгалтерського обліку за новими стандартами;
- проведення спеціалізованої інвентаризації, що має на меті ідентифікацію активів і зобов'язань, які підлягають визнанню в балансі згідно з МСФЗ, а також їх перекласифікацію. Наприклад, витрати майбутніх періодів можуть бути перекласифіковані як дебіторська заборгованість, а малоцінні необоротні матеріальні активи – як основні засоби;
- складання вступного балансу за МСФЗ на обрану дату переходу, який є початковим фінансовим звітом, сформованим відповідно до вимог пункту 6 МСФЗ 1 «Перше застосування МСФЗ».
- формування порівняльної фінансової інформації згідно з МСФЗ (для прикладу, якщо перехід відбувся з 01.01.2024, порівняльними будуть показники звітності за попередній період (2024 рік));

- складання першої повної фінансової звітності відповідно до МСФЗ (для прикладу, станом на 31.12.2024, якщо датою переходу є 01.01.202);
- оприлюднення фінансової звітності та аудиторського висновку до неї, що є обов'язковим для суб'єктів, на яких поширюється вимога публічного розкриття звітності, але може бути необов'язковим для підприємств, що добровільно застосовують МСФЗ.

Варто зазначити, що повна імплементація вказаних етапів зазвичай охоплює дворічний період, що необхідний для забезпечення методологічної узгодженості та достовірності звітності відповідно до міжнародних стандартів.

Якщо ж проаналізувати відмінності методики формування фінансової звітності в ЄС та Україні можна стверджувати, що формування фінансової звітності в країнах Європейського Союзу (ЄС) та в Україні має як спільні риси, зумовлені гармонізацією із міжнародними стандартами, так і суттєві методологічні відмінності, що обумовлені рівнем інтеграції до європейського законодавства, національними традиціями обліку та практиками регулювання.

Аналіз нормативного забезпечення вказує на те, що у ЄС компанії, чії цінні папери котируються на фондових біржах, зобов'язані складати фінансову звітність відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) (згідно з Регламентом ЄС № 1606/2002). Відповідно, в Україні МСФЗ є обов'язковими лише для публічних акціонерних товариств, банків, страховиків та великих підприємств. Інші суб'єкти можуть звітувати за НПСБО.

В ЄС у процесі складання звітності застосовується «принципово-орієнтований підхід (principle-based) [23], який надає більше свободи професійному судженню при застосуванні стандартів. В Україні відповідно так званий правила-орієнтований підхід (rule-based), що передбачає жорстке регламентування операцій та менше гнучкості, адже облік в цілому зорієнтований на забезпечення податкових правил.

Порівняння складу звітності дозволяє визначити, що звітність в ЄС та Україні відповідно до МСБО 1 включає п'ять форм та примітки. У ЄС окремо складають порівняльну інформацію.

Періодичність та формат подання звітності в ЄС передбачає щоквартальну звітність, особливо для публічних компаній, і деталізовані вимоги до розкриття інформації (напр., директиви ЄС з бухгалтерського обліку). В Україні для непублічних підприємств достатньо річної звітності, а проміжна звітність часто має спрощений формат.

Якщо розглядати звітність з точки зору корпоративного управління, то можна стверджувати, що в ЄС звітність тісно пов'язана з вимогами до розкриття інформації для інвесторів внутрішнього контролю, аудиту, ESG-звітності. В Україні звітність частіше сприймається як інструмент податкової та регуляторної звітності, а не як засіб комунікації з інвесторами.

Таким чином, порівняння підходів до формування фінансової звітності дозволяє визначити, що основна відмінність полягає у глибині імплементації МСФЗ, ступені прозорості звітності та рівні професійного судження в її складанні. Україна знаходиться на шляху гармонізації із європейськими вимогами, проте процес залишається поступовим і залежить як від законодавчих ініціатив, так і від підвищення фінансової культури серед учасників ринку.

2.2. Порівняльний аналіз підходів до складання фінансової звітності в окремих країнах ЄС та Україні

Однією з ключових форм фінансової звітності є Баланс (Звіт про фінансовий стан), подвійна назва якого є результатом впливу міжнародної практики фінансового обліку.

В Україні Відповідно до НП(С)БО№1, баланс трактується як форма звітності, що відображає стан активів, зобов'язань і власного капіталу суб'єкта господарювання [30]. Складання балансу здійснюється на кінець останнього дня звітного періоду, а саме станом на 31 грудня для річної звітності. Одиницею виміру вказаних показників, як правило, виступають тисячі гривень.

Фінансовий стан підприємства, відображений у балансі, формується під впливом низки чинників, серед яких:

а) економічні ресурси, що перебувають під контролем підприємства, та їхня здатність генерувати грошові потоки в майбутньому;

б) фінансова структура, яка визначає рівень залежності від залучених коштів, впливає на розподіл майбутніх прибутків і здатність підприємства до формування нових фінансових ресурсів;

в) ліквідність, що характеризує спроможність виконання короткострокових зобов'язань;

г) платоспроможність, яка відображає здатність підприємства задовольняти довгострокові зобов'язання.

Останні два показники відіграють важливу роль у формуванні прогнозів користувачів щодо своєчасного погашення фінансових зобов'язань.

До основних структурних елементів балансу належать активи, зобов'язання та власний капітал [30]. Активи в балансі класифікуються за ступенем зростання їх ліквідності, тоді як зобов'язання, відповідно до черговості їх погашення. Зобов'язання, строк погашення яких не перевищує одного року, відносяться до поточних (короткострокових), тоді як довгострокові зобов'язання охоплюють зобов'язання з терміном погашення понад один рік [30]. Власний капітал відображає залишкову вартість активів підприємства після вирахування всіх зобов'язань. Він, як правило, слугує індикатором чистої вартості бізнесу та його фінансової стійкості.

Порівняльний аналіз національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та МСФЗ засвідчив наявність суттєвих відмінностей між ними. Однією з ключових відмінностей є відсутність у МСБО 1 жорстко визначеного обов'язкового складу статей Балансу. Згідно з МСБО 1, передбачено лише мінімальний перелік статей, які мають бути обов'язково представлені у Звіті про фінансовий стан. Водночас підприємствам надається право доповнювати форму Балансу додатковими рядками, заголовками та проміжними підсумками, якщо цього вимагають інші стандарти або якщо це

забезпечує більш достовірне і повне відображення фінансового стану суб'єкта господарювання [30].

У разі відсутності інформації за окремими статтями балансу дозволяється не заповнювати відповідні рядки. Водночас дозволено включати додаткові статті, передбачені переліком фінансової звітності згідно з положеннями НП(С)БО, за умови збереження їх найменування та коду рядка. Усі статті балансу повинні бути згруповані відповідно до їх належності до оборотних або необоротних активів та зобов'язань, що відповідає вимогам параграфу 60 МСБО 1. Згідно з цим положенням, довгострокові активи та зобов'язання, що підлягають погашенню протягом 12 місяців з дати балансу, мають бути перекласифіковані до складу поточних [30].

У такому форматі Баланс виступає повноцінним джерелом інформації про фінансовий стан підприємства, зокрема щодо складу його активів, обсягів зобов'язань та величини власного капіталу. Ця інформація використовується для оцінки ліквідності, загальної фінансової стійкості, а також для проведення інших аналітичних процедур. Відповідно до загальноприйнятого бухгалтерського рівняння, сума активів підприємства має дорівнювати сумі його зобов'язань та власного капіталу.

Таким чином, баланс трактується як форма представлення фінансової позиції підприємства на конкретну дату. В окремих випадках підприємства використовують альтернативну назву цієї форми – «Звіт про фінансовий стан» [30]. Показники, відображені у балансі, є основою для розрахунку ключових фінансових коефіцієнтів, зокрема поточного коефіцієнта ліквідності та оборотного капіталу, що дозволяє проводити поглиблений аналіз платоспроможності суб'єкта господарювання

У міжнародній практиці фінансової звітності «Звіт про фінансові результати» представлений під різними назвами, серед яких найбільш поширеними є Profit and Loss Statement (P&L) – термін, що повністю відповідає вимогам Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), а також Income

Statement, Statement of Earnings або Statement of Operations, які переважно використовуються в обліковій практиці Сполучених Штатів Америки.

В Україні підприємства, що ведуть облік за національними стандартами (НП(С)БО), формують форму фінансової звітності Форма №2 – «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», що має подвійну назву відповідно до чинного НП(С)БО 1.

Згідно з положеннями МСБО 1, фінансова звітність не передбачає наявності уніфікованого шаблону або бланка в традиційному розумінні. Замість цього, підприємства самостійно визначають перелік статей звітів, включаючи до них лише ті, що мають суттєве значення та можуть бути достовірно оцінені. МСБО 1 встановлює вимоги до структури, змісту і принципів складання фінансової звітності, але не передбачає жорстко регламентованих форм звітів.

Форма №2 фінансової звітності, що використовується відповідно до НП(С)БО, є більш детальною у розкритті інформації про фінансові результати діяльності підприємства та сукупний дохід, порівняно з мінімальними вимогами, визначеними в параграфі 82 МСБО 1. Зокрема, розділ 2 «Сукупний дохід» спрямований на розкриття змін у власному капіталі, які не є результатом транзакцій із власниками і не виникають унаслідок укладених угод протягом звітного періоду. У свою чергу, розділ 3 «Елементи операційних витрат» передбачає подання витрат у розрізі їх елементів, зокрема матеріальних витрат, витрат на оплату праці, відрахувань на соціальні заходи, амортизаційних відрахувань, а також інших операційних витрат. На відміну від національної практики, МСБО 1 не встановлює уніфікованих форм фінансової звітності, а лише визначає вимоги до структури, змісту окремих звітів та принципи їх складання. Так, відповідно до положень МСБО 1, при складанні звіту про сукупний дохід (або звіту про прибутки і збитки), підприємство може використати один із двох підходів до класифікації витрат за операційною діяльністю [24], а саме:

за функцією витрат (класифікація витрат як виробничих, управлінських, збутових тощо);

за характером витрат (класифікація витрат відповідно до їх економічної сутності – наприклад, матеріальні витрати, заробітна плата, амортизація тощо) [24].

МСБО 1 також дозволяє підприємству обрати найбільш релевантний підхід до подання витрат, виходячи з мети забезпечення користувачів звітності достовірною та корисною інформацією. Аналогічно, в П(С)БО реалізовано обидва методи класифікації витрат – за елементами (еквівалент методу характеру витрат) та за видами діяльності (аналог функціонального методу) [24].

Звіт про сукупний дохід формується у два розділи: звіт про прибутки і збитки, який відображає зміну чистого прибутку (або збитку) за звітний період; звіт про інший сукупний дохід, який демонструє доходи та витрати, що не визнаються у складі прибутку або збитку, але впливають на зміну власного капіталу (наприклад, курсові різниці, переоцінка фінансових інструментів, актуарні прибутки/збитки тощо).

Варто зауважити, що МСБО 1 дозволяє альтернативне подання звіту про сукупний дохід, зокрема: окремий звіт про прибутки і збитки (*separate income statement*); окремий звіт про сукупний дохід (*statement of comprehensive income*), який містить компоненти іншого сукупного доходу [24].

З метою підвищення інформативності та зручності використання звіту про сукупний дохід доцільним є введення окремої статті «Податок на прибуток». Така деталізація дозволяє користувачам оперативно отримувати необхідну інформацію без додаткових розрахунків, сприяючи підвищенню аналітичного потенціалу звітності.

Таким чином, МСБО 1 надає підприємствам гнучкість у формуванні звіту про сукупний дохід, зосереджуючи увагу не на формі, а на змісті та повноті розкриття інформації. Водночас українська форма № 2 є більш деталізованою та регламентованою. Важливою перевагою національного формату є структурованість та чіткий поділ витрат за елементами, що підвищує прозорість фінансової звітності. Однак для досягнення більшої інформаційної цінності та

зручності аналізу доцільно адаптувати елементи міжнародної практики, зокрема відображення податку на прибуток окремою статтею, що сприятиме кращому розумінню фінансового стану підприємства.

МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів» (IAS 7 *Statement of Cash Flows*) – це міжнародний стандарт, який встановлює вимоги до складання звіту про рух грошових коштів як невід’ємної частини фінансової звітності.

Метою формування Звіту про рух грошових коштів є надання користувачам інформацію про надходження і вибуття грошових коштів протягом звітного періоду, щоб оцінити здатність підприємства генерувати грошові потоки, своєчасно виконувати зобов’язання та фінансувати свою діяльність. Класифікація грошових потоків у Звіті та відповідно МСБО 7 включає:

- операційну діяльність (основна діяльність підприємства, пов’язана з виробництвом і продажем товарів чи послуг);
- інвестиційна діяльність (придбання та продаж довгострокових активів, а також інші інвестиції, не пов’язані з еквівалентами грошових коштів);
- фінансову діяльність (залучення і погашення позикового капіталу, виплата дивідендів, зміни у власному капіталі).

Звітність може формуватися прямим методом, який розкриває основні надходження і виплати та непрямий методом – коригує чистий прибуток на некасові операції та зміни в обіговому капіталі. При чому, еквівалентами грошових коштів є короткострокові, високоліквідні інвестиції, легко конвертовані в готівку з незначним ризиком зміни вартості.

В цілому, МСБО 7 та звітність сформована у його відповідності підвищує прозорість фінансової звітності, дозволяє оцінити реальну платоспроможність компанії та ефективність управління грошовими потоками.

Наступною формою фінансової звітності є Звіт про зміни у власному капіталі. МСБО 1 «Подання фінансової звітності» передбачає складання Звіту про зміни у власному капіталі (*Statement of Changes in Equity*) як одного з основних компонентів повного комплексу фінансової звітності.

Цей звіт відображає всі зміни у власному капіталі підприємства протягом звітного періоду, як в результаті діяльності (прибутки, збитки), так і в результаті операцій з власниками (внески, дивіденди, викуп акцій тощо), а також інших сукупних доходів. Звіт про зміни у власному капіталі демонструє внутрішню структуру капіталу та дозволяє проаналізувати вплив управлінських рішень і зовнішніх факторів на фінансову стабільність компанії. Відповідно до МСФЗ, підприємства зобов'язані розкривати як загальні зміни, так і окремі компоненти власного капіталу.

Методичні аспекти формування фінансової звітності за міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) відіграють ключову роль у забезпеченні прозорості, порівнюваності та достовірності фінансової інформації, яка є основою для прийняття ефективних управлінських, інвестиційних та інших економічних рішень.

Таким чином, формування звітності за МСФЗ є складним, але необхідним процесом у контексті інтеграції українських підприємств у міжнародний економічний простір та підвищення їх інвестиційної привабливості.

Порівняльний аналіз підходів до фінансової звітності в окремих країнах ЄС (наприклад, Німеччина, Франція, Польща) дозволяє зрозуміти, як різні країни адаптують європейські стандарти до своїх національних умов і практик. Хоча всі країни ЄС мають загальні принципи, визначені міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) і директивами ЄС, національні особливості можуть впливати на методи ведення бухгалтерії та складання звітності.

Так, для прикладу, Німеччина відома своєю суворою системою фінансової звітності, яка зберігає високий рівень деталізації та прозорості. У цій країні застосовуються як міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), так і національні стандарти, зокрема HGB (Handelsgesetzbuch — Торговий кодекс), які мають важливе значення для малих і середніх підприємств (МСП) та компаній, що не котируються на біржі. Німеччина вимагає від компаній, що котируються на біржі, дотримання МСФЗ, тоді як для

МСП діють національні стандарти HGB. Проте, навіть для великих компаній, які не котуються на біржі, можливе застосування місцевих стандартів. Німеччина вимагає подвійного обліку (як для податкових, так і для бухгалтерських цілей). Це означає, що компанії повинні вести дві окремі звітності – одну для фінансових і одну для податкових цілей. Податкова звітність в Німеччині часто відрізняється від фінансової звітності через різні правила амортизації та віднесення витрат [84; 72].

У Франції система бухгалтерського обліку також має свої специфічні риси. Франція використовує Plan Comptable Général (PCG) як основний національний стандарт для ведення фінансової звітності для компаній, які не застосовують МСФЗ. Для малих компаній застосовуються більш спрощені стандарти фінансової звітності, які визначаються на основі PCG. Як і в Німеччині, компанії, що котируються на біржі, повинні застосовувати МСФЗ, але для решти підприємств існують можливості для використання національних стандартів. Франція застосовує певні категорії для класифікації компаній на основі розміру, що впливає на вимоги до фінансової звітності, зокрема щодо детальності та обсягу розкритої інформації [62].

У Польщі бухгалтерський облік також підпорядковується як європейським вимогам, так і національним стандартам, визначеним Законом про бухгалтерський облік (Ustawa o rachunkowości). Польща вимагає від публічних компаній застосування МСФЗ для фінансової звітності, в той час як малим і середнім підприємствам дозволено застосовувати національні стандарти. Польща, як і інші країни, використовує принципи оцінки за справедливою вартістю для більшості фінансових інструментів, однак для певних груп активів, як-от земельні ділянки, можуть використовуватися традиційні методи оцінки. Польща має строгі вимоги до розкриття інформації по сегментах, що дозволяє інвесторам оцінювати ефективність різних частин компанії [59; 15].

Порівняння підходів до застосування МСФЗ у країнах ЄС, а саме Німеччині, Франції, Польщі узагальнимо у табл.2.1.

Таблиця 2.1

Порівняння підходів до застосовування МСФЗ у країнах ЄС

Країна	Стандарти	Звітність для МСП	Звітність для великих компаній	Вимоги до прозорості	Специфічні риси
Німеччина	HGB, МСФЗ	Національні стандарти	МСФЗ для компаній на біржі	Високі вимоги до прозорості	Подвійний облік, невідповідність між бухгалтерською та податковою звітністю
Франція	PCG, МСФЗ	Спрощені стандарти	МСФЗ для котуючих компаній	Високі вимоги до прозорості	Класифікація компаній за розмірами
Польща	Національні стандарти, МСФЗ	Національні стандарти	МСФЗ для компаній на біржі	Помірні вимоги до прозорості	Оцінка активів за справедливою вартістю, звітність по сегментах

Примітка. Узагальнено автором за даними [57; 58; 59]

Таким чином, усі три країни застосовують МСФЗ для публічних компаній, що котируються на біржі, але відрізняються підходами до малих і середніх підприємств (МСП). Німеччина і Франція мають більш строгі правила для великих компаній, включаючи більш детальні вимоги до корпоративного управління та звітності. Польща, в свою чергу, забезпечує більш гнучкі можливості для МСП через використання національних стандартів. Зважаючи на загальні вимоги ЄС, кожна країна має свої особливості, що впливає на загальний процес фінансової звітності та її розкриття.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ ТА УКРАЇНІ

3.1. Таксономія як формат створення звітності, її переваги та недоліки

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) передбачають складання та подання фінансової звітності відповідно до затвердженої таксономії у форматі XBRL (eXtensible Business Reporting Language). Такий підхід забезпечує автоматизацію обробки фінансових даних, підвищення прозорості та порівнюваності звітності між різними підприємствами, галузями та країнами. Подання звітності у форматі XBRL є обов'язковим для всіх суб'єктів, які відповідно до законодавства зобов'язані звітувати за МСФЗ, включаючи публічні акціонерні товариства, банки, страховиків та інші фінансові установи.

Таксономія МСФЗ – це структурована та затверджена система фінансових показників і елементів, яка дозволяє уніфікувати подання фінансової інформації. Вона містить перелік можливих статей звітності та визначає логіку їх взаємозв'язків. Після затвердження таксономія кодується у форматі XBRL, що дозволяє подавати звітність у цифровому вигляді, придатному для автоматизованої обробки. Українська версія таксономії МСФЗ затверджена наказом Міністерства фінансів України від 25.10.2019 № 452, з яким можна ознайомитись на офіційному сайті Мінфіну [39].

Подання звітності у форматі XBRL відбувається за принципом «єдиного вікна», тобто підприємство подає звітність один раз і в єдиному форматі, а далі вона автоматично розповсюджується до всіх відповідних державних органів. Такий підхід суттєво спрощує процес звітування, знижує адміністративне навантаження на підприємства та забезпечує державним органам швидкий доступ до актуальної та уніфікованої фінансової інформації.

Інформацію, необхідну для складання та подання фінансової звітності у форматі XBRL, підприємства можуть знайти на офіційних вебресурсах ключових регуляторних органів:

- Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) – надає доступ до таксономії МСФЗ для емітентів цінних паперів та інших публічних компаній;
- Національний банк України (НБУ) – публікує таксономію МСФЗ для підзвітних йому фінансових установ (банків, кредитних спілок тощо);
- Міністерство фінансів України – забезпечує координацію процесу впровадження таксономії та затвердження її офіційної версії.

Таким чином, застосування таксономії у форматі XBRL є ключовим елементом сучасної системи подання фінансової звітності за МСФЗ в Україні, сприяє прозорості фінансової інформації, підвищує ефективність її використання та адаптує вітчизняну практику звітності до міжнародних вимог.

Документи, які регулюють таксономію фінансової звітності, здебільшого базуються на міжнародних та національних нормативних актах, що визначають порядок подання звітності в електронному форматі, зокрема за стандартом XBRL. Узагальнимо основні документи і джерела, що визначають порядок застосування таксономії.

У міжнародній практиці такими документами являються:

1. IFRS Taxonomy (МСФЗ Таксономія), яка розробляється та публікується Радою з міжнародних стандартів фінансової звітності (IASB) та містить офіційні елементи для подання фінансової звітності за МСФЗ у форматі XBRL. Доступна на сайті <https://www.ifrs.org>

2. XBRL Specification, які розроблені консорціумом XBRL International – міжнародною організацією, яка створює й підтримує специфікації XBRL. Основні документи: «XBRL 2.1 Specification, Dimensions Specification, Formula Specification, Table Linkbase Specification» [40], які доступні на сайті <https://specifications.xbrl.org>

3. Європейський стандарт ESEF (European Single Electronic Format), який введений Європейським органом з цінних паперів та ринків (ESMA). З 2020 року компанії, що котируються на фондових біржах ЄС, зобов'язані подавати фінансову звітність у форматі XBRL відповідно до ESEF. Детальні вказівки щодо подання звітності розміщені на сайті <https://www.esma.europa.eu>.

Якщо ж проаналізувати документи, що регламентують подання звітності у єдиному електронному форматі (XBRL) в Україні, то таким у першу чергу є Наказ МФУ № 373 від 13.06.2023 року, який власне затверджує формат подання фінансової звітності у єдиному електронному форматі (XBRL) для підприємств, що звітують за МСФЗ та визначає використання Таксономії UA XBRL МСФЗ, адаптованої до українського законодавства.

Окрім того, на законодавчому рівні ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» встановлено обов'язок підприємств, які підпадають під регулювання подавати звітність за МСФЗ в електронному форматі.

Також інформація щодо актуальної версії таксономії розміщена на офіційному порталі СУФЗ (Система фінансової звітності). Відповідно методичні рекомендації розміщені на сайті <https://frs.gov.ua>, а методичні рекомендації щодо підготовки звітності у форматі XBRL розробляються МФУ, НБУ та НКЦПФР.

В цілому в Україні питання формування звітності у форматі XBRL розглядається у публікаціях Кулик В.А., Левченко З.М., Єрмолаєва М.В., які за результатами дослідження встановили, «переваги впровадження такого звітування для різних груп користувачів інформації фінансової звітності» Автори визначили, що «алгоритм підготовки до переходу на звітування у XBRL складається з таких кроків: 1) перевірка власних ІТ-систем на предмет можливості формувати звітність у форматі XBRL; 2) мапінг даних із ІТ-систем і розширеної таксономії UA XBRL МСФЗ; 3) валідація XBRL» [12].

Хома С., Чучук Ю., Савчук Т., Степанюк О. досліджують питання таксономії фінансової звітності за міжнародними стандартами з точки зору практичного застосування. автори зазначають, що «створення цифрових,

однозначних, точних та багаторазових версій фінансових звітів є однією з основних можливостей стандарту XBRL» [52]. Також вони вказують на «перспективність застосування XBRL технології, оскільки бізнес-звіти у зазначеному форматі полегшують пошук даних фінансової звітності в Інтернеті та можливість їх автоматичного аналізу, а таксономія МСФЗ покращує зв'язок між укладачами та користувачами фінансової звітності, підготовленої за МСФЗ» [52].

Перехід на фінансову звітність у форматі XBRL надає суттєві переваги для всіх основних груп користувачів облікової інформації.

Для підприємств це означає:

- автоматизоване складання звітності з мінімальними ризиками помилок чи викривлень;
- уникнення дублювання даних при поданні звітності до різних контролюючих органів;
- підвищення прозорості та доступності звітної інформації для інвесторів, що сприятиме залученню додаткових інвестицій у бізнес і національну економіку.

Для держави перехід на XBRL:

- забезпечить централізоване та автоматичне збирання звітних даних;
- дозволить ефективно проводити аналіз фінансових показників у реальному часі;
- сприятиме своєчасному виявленню ризиків і прийняттю обґрунтованих регуляторних рішень;
- підвищить якість і швидкодію державного нагляду.

Для інвесторів формат XBRL забезпечує:

- доступ до ширшого переліку підприємств із уніфікованою та стандартизованою звітністю;
- прискорений і якісний аналіз фінансових показників;
- глибше розуміння фінансового стану та перспектив розвитку компаній.

Впровадження XBRL підвищує якість, швидкість і прозорість обміну фінансовими даними, що вигідно як для бізнесу, так і для держави та інвесторів.

Окрему увагу у процесі цифровізації фінансової звітності має приділятися двом взаємопов'язаним, але різним поняттям: таксономії фінансової звітності та таксономії XBRL.

Таксономія фінансової звітності це структурований перелік статей, показників та елементів фінансової звітності, які мають бути представлені у цифровому форматі. Її метою є стандартизувати розкриття інформації, забезпечити однакове тлумачення елементів звітності та створити єдину систему для аналізу. Зазвичай, така таксономія розробляється відповідно до чинних норм Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) і оновлюється щороку відповідно до змін у стандартах: впровадження нових вимог, змін, поправок, доповнень тощо.

Таксономія XBRL – це електронне втілення таксономії фінансової звітності у форматі XBRL (англ. eXtensible Business Reporting Language — розширювана мова ділової звітності). По суті, це набір електронних файлів, створених у мові XML, які формалізують структуру фінансової звітності та забезпечують її машинозчитуваність. Цей формат затверджений Радою з МСФЗ як офіційний для подання електронної звітності за міжнародними стандартами.

Перевагами поділу на два рівні таксономії є забезпечення чіткості і логічності формування звітності (фінансова структура + електронна форма), полегшується оновлення та підтримка актуальності стандартів. в цілому, відкриваються можливості для автоматизованого аналізу звітності регуляторами, інвесторами та іншими користувачами.

Таким чином, таксономія фінансової звітності визначає що потрібно розкривати, а таксономія XBRL як це повинно представлятися у цифровому форматі, а їхнє поєднання створює ефективну, стандартизовану систему електронного обміну фінансовою інформацією.

Перехід на складання звітності у форматі XBRL досягається кількома способами, які мають свої переваги та обмеження, що залежить від розміру підприємства, ресурсів і технічної підготовки.

Найпростішим може бути варіант використання традиційних форматів (Excel, Word, PDF) через портал регулятора, який передбачає подання звітності у звичних офісних форматах. Він переважно застосовується підприємствами малого бізнесу, які не мають технічної можливості чи потреби автоматизувати звітність. Перевагами даного методу є простота та доступність, а також він не потребує додаткових інвестицій у програмне забезпечення. Недоліками даного методу є те, що дані вводяться в ручному режимі, що може призвести до ризику помилок та впливу «людського» фактору, а також неможливість подальшого використання даних в автоматизованому середовищі.

Також можливим є варіант залучення аутсорсингових компаній, що означає, що Подача звітності у форматі XBRL через сторонні спеціалізовані компанії, які здійснюють перетворення даних. Перевагами цього методу є те, що не потрібно встановлювати або обслуговувати спеціальне ПЗ, низький ризик помилок, а така послуга часто є у складі комплексного бухгалтерського або аудиторського обслуговування. Щодо недоліків, то можна викормити високу вартість послуг та відсутність повного контролю над кінцевим варіантом звітності.

Наступним способом є модернізація наявного програмного забезпечення шляхом інтеграції у вже використовуване ПЗ інструментів конвертації звітності у формат XBRL. Перевагами його є Збереження існуючої IT-інфраструктури підприємства та можливість контролю звітності власними силами. відповідно недоліками можна вважати потребу у постійних оновленнях та технічній складності реалізації на деяких платформах.

Ще одним варіантом є Придбання нового спеціалізованого ПЗ з використанням сучасних програмних рішень з повною підтримкою XBRL та іншими інструментами для автоматизації управління. Перевагами даного способу є повний контроль над процесом звітування, комплексна автоматизація

звітності та перспектива ефективного використання інвестицій у середньостроковій перспективі. Недоліком такого способу є висока вартість придбання та впровадження.

Незалежно від обраного підходу, перехід на подання фінансової звітності у форматі XBRL є обов'язковою вимогою законодавства для окремих категорій підприємств з 2020 року.

Перехід на XBRL – це стратегічний крок у напрямі цифровізації фінансової звітності. Він забезпечує:

- автоматизацію процесів складання та подання звітності;
- підвищення прозорості та достовірності фінансової інформації;
- покращення доступу інвесторів до структурованих даних;
- підвищення ефективності державного контролю.

В цілому, XBRL став загальновизнаним міжнародним стандартом подання фінансової звітності, а МСФЗ — найкращою практикою розкриття такої інформації. Успішний перехід до цієї системи можливий лише за умови ретельного аналізу внутрішніх ресурсів підприємства та підготовки до інтеграції з таксономією UA XBRL МСФЗ.

Підсумовуючи, зазначимо, що таксономія фінансової звітності – це структурований набір фінансових термінів і визначень, який використовується для формування звітності в електронному форматі, що базується на стандарті XBRL (eXtensible Business Reporting Language). Таксономія дозволяє уніфікувати подання фінансової інформації, зробити її машиночитаною та зручною для автоматизованої обробки. Отже, перевагами таксономії є:

- автоматизація та спрощення обробки даних, що забезпечує швидкий обмін фінансовою інформацією між підприємствами, аудиторами, регуляторами та інвесторами.
- підвищення прозорості та доступності (дані у форматі XBRL легко порівнювати між різними компаніями або періодами);
- зниження ймовірності помилок, адже автоматичне формування звітів зменшує ризик людського фактору;

- глобальна сумісність, відповідно формат визнається в усьому світі та використовується багатьма державними й міжнародними структурами (наприклад, Європейське банківське управління, SEC у США);
- гнучкість (таксономія дозволяє адаптувати структуру звітності під особливості національних стандартів або окремих галузей).

На противагу перевагам, зазначений формат має низку недоліків, які вбачаються:

- у високій вартості впровадження, адже виникає необхідність технічної підтримки, спеціалізованого ПЗ та навчання персоналу.
- складності розуміння відповідно для коректної роботи з XBRL потрібні фахівці з відповідною технічною підготовкою;
- у частих оновленнях (таксономії періодично змінюються у зв'язку з оновленнями стандартів звітності, що потребує постійного моніторингу й адаптації;
- в обмеженнях в гнучкості подання неструктурованої інформації (текстові пояснення, які часто мають аналітичну цінність, важко стандартизувати в межах XBRL).

Таксономія як формат створення звітності є потужним інструментом цифровізації фінансової інформації. Незважаючи на певні виклики впровадження, її переваги в довгостроковій перспективі значно переважають недоліки, особливо в умовах глобалізації ринків, автоматизації контролю та потреби в підвищенні прозорості бізнесу.

Формат XBRL (eXtensible Business Reporting Language) використовують понад 50 країн світу, серед яких як розвинені, так і країни, що розвиваються.

Для прикладу, Нідерланди є однією з перших та найуспішніших країн, що запровадила XBRL на державному рівні через платформу Standard Business Reporting (SBR). Звітування в Нідерландах у XBRL обов'язкове для підприємств, банків, страхових компаній, аудиторів. Звітність подається у зазначеному форматі до податкової служби, статистичного управління (CBS) та Торговельної палати.

Німеччина використовує для подання звітності до федерального органу Bundesanzeiger (Федерального офіційного вісника). Формат XBRL використовується в системі «ELSTER» (податкова звітність) та «eBilanz» (фінансова звітність) та підтримується таксономія HGB XBRL (національні стандарти) та таксономія МСФЗ. В Іспанії Banco de España вимагає звітність у XBRL від банків та фінансових установ. Такі країни, як Франція, Італія, Велика Британія, Данія, Фінляндія активно використовують або впроваджують XBRL у сфері податкової, фінансової чи статистичної звітності. У Франції звітування здійснюється до Autorité des Marchés Financiers (AMF) та Banque de France. Частково застосовується в електронному поданні звітів у судові реєстри.

Данія повністю перейшла на XBRL ще в 2013 році. Компанії зобов'язані подавати фінансову звітність у форматі XBRL до Erhvervsstyrelsen (Данського управління бізнесу), застосовується також для податкової звітності.

Європейський банківський орган (EBA), Європейське управління з цінних паперів і ринків (ESMA) та Європейське страховикове агентство (EIOPA) впровадили обов'язкове звітування у XBRL: EBA – для банків (FINREP, COREP); EIOPA – для страхових компаній (Solvency II); ESMA – для емітентів на фондовому ринку (ESEF – European Single Electronic Format, на базі Inline XBRL/iXBRL з 2021 року).

У більшості країн Європи XBRL або вже є обов'язковим, або активно впроваджується для різних типів звітності – фінансової, податкової, регуляторної. ЄС також гармонізує вимоги через ESEF, що робить XBRL ключовим стандартом цифрової звітності в Європі.

Таким чином, XBRL – це глобальний стандарт, який застосовується як регуляторами, так і бізнесом для підвищення прозорості, точності та ефективності обробки фінансових даних. Його впровадження активно підтримується такими організаціями як IFRS Foundation, World Bank, IOSCO та XBRL International.

3.2. Звітність із сталого розвитку: європейський досвід та можливості впровадження в Україні

Паризька кліматична угода 2015 року та прийняття Цілей сталого розвитку (ЦСР) стали переломним моментом у суспільному усвідомленні викликів, пов'язаних зі змінами клімату та сталим розвитком. У березні 2018 року Європейська комісія представила «План дій щодо фінансування сталого зростання» (European Commission, 2018) у відповідь на рекомендації Групи високого рівня з питань сталого фінансування (EU High-Level Expert Group, 2018). Цей план включає десять ключових заходів, які можна згрупувати у три основні категорії:

- переорієнтація фінансових потоків на користь більш сталої економіки,
- інтеграція сталого розвитку в управління ризиками,
- сприяння розкриттю інформації щодо сталості та створення сталих механізмів корпоративного управління.

У грудні 2019 року Європейська комісія представила «Європейський зелений курс» (European Green Deal) – набір політичних заходів, спрямованих на досягнення кліматичної нейтральності Європи до 2050 року. У відповідь на пандемію COVID-19, у травні 2020 року ЄС оголосив про пакет відновлення економіки на суму 750 мільярдів євро, до якого входить і Європейський зелений курс.

У рамках реалізації цього курсу у липні 2021 року набув чинності Європейський кліматичний закон, який зобов'язує держави-члени досягти нульового рівня викидів парникових газів до 2050 року.

Узгоджено з цими подіями розвивається і законодавство щодо розкриття інформації про сталість. Вихідною точкою в цьому напрямку стала Директива про нефінансову звітність (NFRD), яку було ухвалено у 2014 році. Вона вимагала від великих компаній, що становлять суспільний інтерес і мають понад 500 працівників, розкривати нефінансову інформацію, зокрема щодо різноманітності, починаючи з фінансового року 2017.

Після NFRD було прийнято низку інших нормативних актів, а саме:

1. Регламент про розкриття інформації щодо сталого фінансування (SFDR) (2019 р.), який зобов'язує учасників фінансового ринку та радників розкривати інформацію щодо ризиків сталого розвитку;
2. Регламент про таксономію (2020 р.), який встановлює систему класифікації екологічно сталих економічних видів діяльності;
3. Регламент про вимоги до капіталу II (CRR II) (2019 р.), який включає «стандарти розкриття інформації, пов'язаної з кліматичними ризиками, у межах третього стовпа (розкриття ризиків для великих кредитних установ)» [].

У листопаді 2022 року ЄС ухвалив Директиву про корпоративну звітність щодо сталого розвитку (CSRD), яка з 2024 фінансового року замінює NFRD. CSRD значно розширює коло компаній, на які поширюються вимоги звітності, та запроваджує більш детальні вимоги:

- обов'язковість звітності відповідно до Європейських стандартів звітності зі сталого розвитку (ESRS),
- інтеграція інформації про сталість у звіт керівництва,
- обов'язкова зовнішня перевірка цієї інформації,
- цифрове маркування оприлюднених даних.

Перший набір стандартів ESRS був прийнятий Єврокомісією у липні 2023 року як делеговані акти.

Паралельно з цими подіями, на 26-й Конференції ООН зі змін клімату (COP26) в листопаді 2021 року Фонд МСФЗ (IFRS Foundation) оголосив про створення Міжнародної ради зі стандартів сталого розвитку (ISSB). ISSB займатиметься розробкою стандартів розкриття інформації щодо сталого розвитку за МСФЗ. Також відбулося об'єднання Фонду МСФЗ із Фондом звітності про вартість (VRF) та Радою зі стандартів розкриття інформації щодо клімату (CDSB) [78].

У червні 2023 року ISSB оприлюднила два стандарти:

IFRS S1 – загальні вимоги до розкриття фінансової інформації, пов'язаної зі сталим розвитком,

IFRS S2 – розкриття інформації щодо кліматичних аспектів.

Таким чином, відбувся швидкий темп розвитку законодавства та стандартів звітності зі сталого розвитку в ЄС, що певним чином має вплив і на формування такої звітності в Україні.

Проаналізуємо основні положення Директиви про нефінансову звітність (NFRD), якою було внесено зміни до Директиви з бухгалтерського обліку, яка вимагала розкриття нефінансової інформації та інформації про різноманітність від великих компаній (та материнських компаній груп), що є публічними інтересами (PIEs), з середньою кількістю понад 500 працівників. Згідно з NFRD, її метою було «підвищити актуальність, узгодженість та порівнянність інформації, що розкривається певними великими компаніями та групами по всьому Союзу» [78] щодо нефінансових та різноманітних тем та «стимулювати «перехід до сталого глобального економічного розвитку»[78].

NFRD розширила сферу управлінських звітів і вимагала включення нефінансової заяви, що охоплює розвиток, ефективність, позицію та вплив діяльності у наступних сферах: навколишнє середовище, соціальні питання та питання працівників, повага до прав людини, боротьба з корупцією та хабарництвом.

Крім того, для компаній ЄС, що котируються на регульованих ринках ЄС, NFRD розширила сферу Звіту про корпоративне управління, як визначено в Статті 20 Директиви з бухгалтерського обліку, включивши також інформацію про різноманітність. Рекомендації Директиви деталізують концепцію подвійної матеріальності, наголошуючи, що компанії повинні враховувати не лише фінансову матеріальність, а й її вплив на людей і навколишнє середовище при визначенні змісту звітності.

Директива NFRD (Non-Financial Reporting Directive) зазнала критики через брак порівнюваності, узгодженості та надійності звітної інформації, а також обмежене коло компаній, на які вона поширювалась. Це стало підґрунтям для її суттєвого оновлення. У квітні 2021 року Європейська Комісія опублікувала пропозицію щодо нової директиви – CSRD. Тимчасова

домовленість була досягнута у червні 2022 року, а у листопаді 2022 року CSRD була остаточно прийнята та опублікована в Офіційному журналі ЄС у грудні 2022 року.

Основними відмінностями Директива ЄС про корпоративну звітність (CSRD) від Директиви про нефінансову звітність від Директиви NFRD є:

- розширення кола підприємств, які підпадають під дію директиви.
- збільшення обсягу вимог до звітності, зокрема, по всьому ланцюгу створення вартості.
- чіткіше розкриття концепції подвійної суттєвості.
- інтеграція інформації про сталість у звіт про управління (Management Report).
- обов’язкове маркування даних в електронному форматі (XBRL).
- встановлення вимог до зовнішньої перевірки (аудиту) звітності.
- запровадження санкційних механізмів щодо порушень.

Етапи впровадження:

- 2025 рік: перша звітність за 2024 рік – для компаній, які вже підпадали під NFRD;
- 2026 рік: перша звітність за 2025 рік – для інших великих компаній;
- 2027 рік: перша звітність за 2026 рік – для малих та середніх підприємств (МСП), що котируються на регульованих ринках ЄС, деяких фінансових установ та страховиків (за винятком мікропідприємств), з можливістю відтермінування ще на 2 роки;
- 2028 рік: компанії з-поза меж ЄС, що мають річний обіг понад 150 млн євро в ЄС та значущі філії чи дочірні підприємства, також потрапляють під дію CSRD.

CSRD конкретизує підхід «подвійної суттєвості», який включає два виміри:

Фінансова суттєвість – вплив питань сталого розвитку на саму компанію.

Імпакт-суттєвість – вплив компанії на навколишнє середовище та суспільство.

Компанії мають розглядати кожен із цих аспектів окремо та розкривати інформацію, яка є суттєвою з обох або лише з одного боку.

Загалом CSRD вимагає більш детального розкриття:

- бізнес-моделі та стратегії з урахуванням питань сталого розвитку;
- цілі зі сталого розвитку, зокрема щодо скорочення викидів парникових газів, прогрес у їх досягненні, наукова обґрунтованість;
- роль та компетентність органів управління у питаннях сталого розвитку;
- політики сталого розвитку та стимули для керівників;
- процеси належної обачності, ризики в ланцюгу постачання, заходи щодо усунення негативного впливу;
- основні ризики та індикатори ESG, ключові нематеріальні активи.

Компанії повинні також розкривати зусилля щодо отримання відсутньої інформації по ланцюгу постачання протягом перших трьох років звітування.

Європейська комісія через EFRAG розробляє стандарти звітності (ESRS). Перший набір галузевонезалежних стандартів було прийнято в липні 2023 року. До червня 2024 очікується прийняття галузевих стандартів, стандартів для МСП і компаній з-за меж ЄС.

Інформація про сталість має включатися до звіту про управління, а не подаватися окремим документом, а Звіт має бути електронним (XHTML + XBRL-маркування). Також вимагається обмежене підтвердження достовірності (limited assurance) звітності, включаючи відповідність стандартам. До 2026 року Комісія має ухвалити стандарти для такої перевірки. Можливий перехід до розширеного підтвердження (reasonable assurance) у разі позитивної оцінки його доцільності.

Таким чином, прийнята Директива ЄС про корпоративну звітність (CSRD) встановлює нову епоху корпоративної прозорості в ЄС, орієнтовану на сталий розвиток, відповідальність бізнесу перед суспільством і довгострокову стійкість.

Наступним документом, прийнятим в ЄС у червні 2020 року є Регламент про таксономію (European Parliament and Council of the EU), який

встановлює систему класифікації екологічно сталих економічних видів діяльності. Його було запропоновано як частину Плану дій ЄС щодо фінансування сталого зростання (European Commission), мета якого у спрямуванні капіталу у бік більш стійкої економіки.

Регламент про таксономію застосовується до:

- політик, пов'язаних зі сталим фінансуванням,
- учасників фінансового ринку в межах SFDR (Регламенту про розкриття інформації щодо сталого фінансування),
- компаній, на які поширюються NFRD та CSRD

Регламент про таксономію відрізняється від NFRD та CSRD тим, що визначає класифікаційну систему для ідентифікації економічної діяльності як екологічно сталої та вимагає від компаній звітності на основі цієї класифікації. Ключові аспекти та положення Регламенту про таксономію узагальнені на рис. 3.1.

Рис. 3.1. Ключові аспекти та положення Регламенту про таксономію
Примітка. За даними [78].

Особливістю регламенту є те, що він не потребує імплементації у національне законодавство, а Європейська комісія вважає його документом, який повинен постійно оновлюватися з урахуванням технічного прогресу.

У листопаді 2019 року ЄС ухвалив SFDR (Sustainable Finance Disclosure Regulation) – Регламент про розкриття інформації щодо сталого фінансування). Даний Регламент ухвалювався з метою підвищення прозорості щодо сталості фінансових продуктів та посилення захисту інвесторів. Разом із Регламентом Таксономії SFDR є невід’ємною частиною Плану дій ЄС щодо сталого фінансування.

SFDR застосовується до учасників фінансового ринку (наприклад, кредитних установ та інвестиційних компаній, які надають послуги з управління портфелем) та фінансових радників (наприклад, тих самих установ, що надають інвестиційні консультації). Регламент впроваджує уніфіковані правила розкриття інформації в ЄС стосовно сталості фінансових продуктів.

Таким чином, вимоги SFDR зосереджені переважно на інвестиційних продуктах та послугах і спрямовані на механізми фінансування переходу до більш сталої економіки. SFDR впроваджується поступово: перші вимоги щодо розкриття інформації набрали чинності 10 березня 2021 року.

SFDR розрізняє вимоги до розкриття інформації на двох рівнях:

- на рівні суб’єктів господарювання: учасники фінансового ринку та радники зобов’язані публікувати на своїх вебсайтах інформацію про політики інтеграції ризиків сталого розвитку у процеси інвестування або фінансового консультування;
- на рівні фінансових продуктів: визначаються правила інформування інвесторів про вплив продуктів на сталий розвиток, екологічні та соціальні характеристики тощо.

Наступним документом, ухваленим ЄС у травні 2019 року CRR II (*Capital Requirements Regulation II*). Регламент про вимоги до капіталу вносить зміни до початкового регламенту CRR (2013b) та враховує реформи, запропоновані Базельським комітетом з банківського нагляду (BCBS) в частині вимог до

розкриття інформації за Стовпом 3 (Pillar 3), з метою підвищення дисципліни на фінансових ринках. Pillar 3 (CRR II) – зосереджується на розкритті ESG-ризиків великими банківськими та інвестиційними установами, з акцентом на ринкову дисципліну. Включає кількісні (наприклад, GAR, BTAR) та якісні вимоги до розкриття.

Підсумовуючи розгляд документів ЄС щодо звітності сталого розвитку можемо стверджувати, що ЄС закладає підґрунтя для збалансованого розвитку економіки, де компанії несуть відповідальність не лише за прибуток, а й за екологічні та соціальні наслідки своєї діяльності. Ці регламенти сприяють більшій довірі, інвестиційній стабільності та гармонізації ринку, створюючи єдину інформаційну екосистему сталості.

Враховуючи досвід ЄС та євроінтеграційний напрямок України постановою КМУ від 18 жовтня 2024 р. № 1015-р було прийнято Стратегію запровадження підприємствами звітності із сталого розвитку.

Актуальність прийняття даної стратегії визначається тим фактом, що на сьогодні в Україні ще не впроваджено відповідні акти ЄС щодо звітування зі сталого розвитку, що ускладнює виконання зобов'язань нашої держави на шляху до повноправного членства в Європейському Союзі.

Доступ до нефінансової інформації є важливим чинником для забезпечення сталого розвитку підприємства, підвищення його інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності. Аудиторський висновок у звіті зі сталого розвитку забезпечує довіру до достовірності поданої інформації.

Наявність лише фінансової звітності без додаткової інформації про екологічні та соціальні аспекти діяльності підприємства не дозволяє заінтересованим сторонам отримати повну картину щодо його стійкості та загального впливу на суспільство та довкілля.

Метою Стратегії є запровадження подання звітності із сталого розвитку в Україні до 2030 року, що забезпечить адаптацію національного законодавства до законодавства ЄС, сприятиме доступу українських підприємств до міжнародних ринків капіталу та залученню іноземних інвестицій.

Реалізація цієї Стратегії здійснюється шляхом досягнення двох стратегічних цілей в частині звітування підприємств із сталого розвитку та аудиту такої звітності (рис. 3.2)

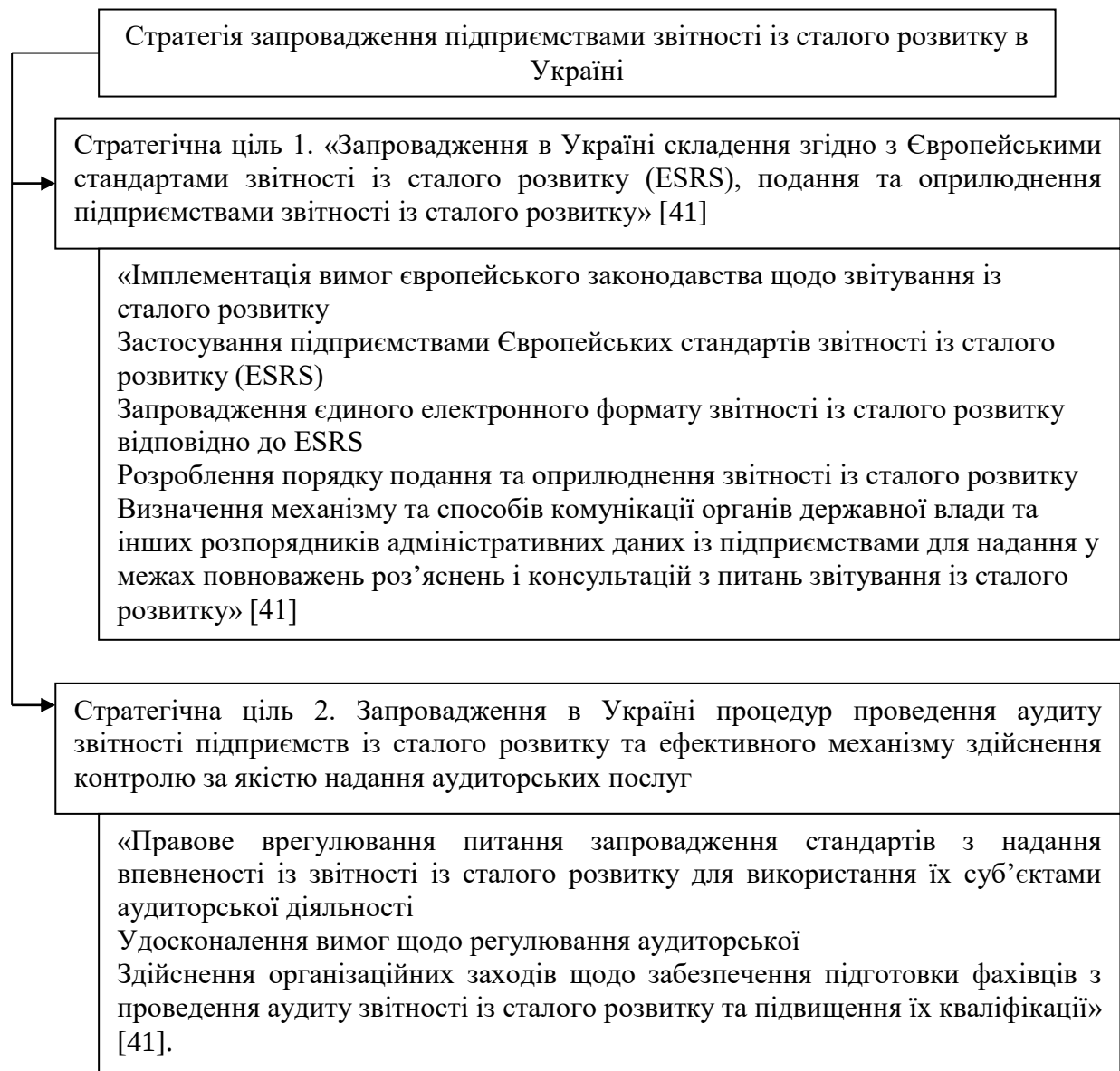

Рис. 3.2. Стратегічні цілі визначені Стратегією запровадження підприємствами звітності із сталого розвитку в Україні

Примітка. Узагальнено автором на основі [41]

Впровадження Стратегії передбачено у два етапи:

Перший етап (2024–2025 роки)

- створення міжвідомчої робочої групи з питань впровадження звітності зі сталого розвитку підприємствами та налагодження взаємодії між державними органами й установами у цій сфері;

- розроблення та затвердження положення про діяльність цієї робочої групи;
- формування нормативно-правової бази для впровадження в Україні складання, подання та оприлюднення звітності зі сталого розвитку відповідно до Європейських стандартів звітності зі сталого розвитку (ESRS);
- створення законодавчих умов для проведення аудиту такої звітності та запровадження механізмів контролю якості надання аудиторських послуг;
- початок застосування ESRS у процесі підготовки та розкриття звітності підприємствами.

Другий етап (2026–2030 роки):

- підготовка методичних рекомендацій для практичного впровадження Європейських стандартів звітності зі сталого розвитку в Україні;
- подальше масштабування практики складання, подання та оприлюднення звітності згідно з ESRS;
- створення електронної платформи для збору та публікації звітів зі сталого розвитку;
- впровадження процедури аудиту такої звітності відповідно до європейських вимог та механізму контролю якості надання відповідних послуг;
- запуск єдиної національної програми професійної підготовки фахівців у сфері звітності зі сталого розвитку, що відповідатиме європейським стандартам і визнаватиметься як на національному, так і на міжнародному рівні.

Впровадження Стратегії звітності сталого розвитку в Україні є важливим етапом на шляху до євроінтеграції та адаптації національного законодавства до нормативно-правової бази Європейського Союзу. Забезпечення прозорості та підзвітності підприємств у сфері сталого розвитку сприятиме формуванню інституційного середовища, орієнтованого на довгострокову екологічну, соціальну та економічну сталість.

Запровадження Європейських стандартів звітності зі сталого розвитку (ESRS) дозволить гармонізувати підходи до розкриття нефінансової інформації, що забезпечить підвищення довіри інвесторів, кредиторів, споживачів і суспільства в цілому до діяльності підприємств. Водночас обов'язкове

розкриття інформації про вплив підприємств на довкілля, соціальні аспекти та систему управління сприятиме підвищенню рівня корпоративної відповідальності та розвитку сталих бізнес-моделей.

Реалізація Стратегії передбачає поетапне формування нормативно-правової, методологічної та інституційної основи, зокрема створення міжвідомчої координаційної групи, розроблення відповідних положень, адаптацію міжнародних стандартів звітності, підготовку фахівців та запуск інформаційних платформ для подання і оприлюднення звітності. Особливе значення матиме впровадження незалежного аудиту звітності зі сталого розвитку, що забезпечить об'єктивність та надійність наданої інформації.

Загалом, впровадження Стратегії звітності сталого розвитку стане вагомим внеском у реалізацію принципів сталого розвитку в Україні, сприятиме інтеграції до європейського економічного простору, зміцненню позицій українських підприємств на міжнародних ринках капіталу та активізації інвестиційної діяльності.

ВИСНОВКИ

В результаті дослідження організації та методики складання звітності в країнах ЄС отримано наступні висновки:

1. Фінансова звітність виступає ключовим елементом інформаційного забезпечення управління діяльністю суб'єктів господарювання, оскільки відображає їх фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів. Вона є основою для прийняття економічно обґрунтованих управлінських рішень як на рівні самого підприємства, так і серед зовнішніх користувачів – інвесторів, кредиторів, контролюючих органів, аналітиків та інших заінтересованих сторін.

2. Нормативно-правове регулювання фінансової звітності в Україні здійснюється на основі положень національного законодавства, зокрема Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», а також Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), впровадження яких спрямоване на уніфікацію облікових процедур та підвищення якості фінансової інформації відповідно до міжнародних вимог. Гармонізація облікових норм із європейськими та міжнародними стандартами забезпечує підвищення конкурентоспроможності українських підприємств на світових ринках.

3. У контексті євроінтеграційних процесів та гармонізації стандартів обліку і звітності, важливим є вивчення особливостей організації фінансової звітності у країнах-членах ЄС, зокрема у Німеччині, Польщі та Франції. Ці країни, маючи власні облікові традиції та підходи до фінансової звітності, водночас дотримуються єдиних європейських вимог щодо застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) для публічних компаній. Фінансова звітність у цих країнах поєднує регламентовані державою вимоги та міжнародні стандарти, що дозволяє забезпечити достовірність, порівнюваність і прозорість фінансових даних.

4. Аналіз МСФЗ засвідчив, що ці стандарти не встановлюють жорстких форм звітності, натомість акцент робиться на змістовному наповненні,

принципах достовірного подання, суттєвості та повного розкриття інформації. Водночас, підходи до класифікації та групування статей (наприклад, у звітах про прибутки і збитки, рух грошових коштів або зміни у власному капіталі) дають підприємствам гнучкість у виборі методів, які найкраще відповідають специфіці їх діяльності та забезпечують максимальну інформативність для користувачів звітності.

5. Суттєвою перевагою МСФЗ є спрямованість на економічну сутність операцій, а не лише на їх юридичну форму, що підвищує якість фінансової звітності. Успішне впровадження МСФЗ вимагає не лише формального дотримання вимог стандартів, а й глибокого розуміння методології їх застосування, що передбачає високий рівень професійної підготовки бухгалтерського персоналу, адаптацію облікової політики та впровадження відповідних облікових процедур.

6. У європейській практиці застосування МСФЗ є обов'язковим для компаній, цінні папери яких котируються на регульованих ринках, що сприяє забезпеченню єдиних вимог до звітності та підвищує інвестиційну привабливість компаній. У контексті України запровадження МСФЗ є важливим кроком на шляху до інтеграції у європейський економічний простір, зміцнення довіри міжнародних інвесторів та поліпшення прозорості корпоративного сектору. Практичне значення МСФЗ для українських підприємств полягає у можливості формувати фінансову звітність, що відповідає міжнародним вимогам, покращує якість управлінських рішень та сприяє виходу на зовнішні ринки капіталу. Нормативне регулювання процесу імплементації МСФЗ в Україні забезпечується на законодавчому рівні, зокрема, Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», що передбачає обов'язковість застосування міжнародних стандартів окремими категоріями підприємств.

7. У країнах ЄС застосування МСФЗ регламентується Регламентом (ЄС) №1606/2002, який передбачає обов'язкове складання консолідованої фінансової звітності за МСФЗ для всіх публічних компаній, що котируються на

регульованих ринках. У більшості держав-членів ЄС також дозволяється або вимагається використання МСФЗ для складання індивідуальної звітності. Це забезпечує високий рівень гармонізації облікових практик і посилює довіру до фінансової звітності з боку інвесторів, кредиторів і регуляторів. В Україні практична реалізація стандартів супроводжується певними викликами, зокрема потребою у кваліфікованих кадрах, удосконаленні методологічної бази та адаптації інформаційних систем. Порівняння підходів до формування фінансової звітності в Україні та ЄС дозволяє визначити, що основна відмінність полягає у глибині імплементації МСФЗ, ступені прозорості звітності та рівні професійного судження в її складанні. Україна знаходиться на шляху гармонізації із європейськими вимогами, проте процес залишається поступовим і залежить як від законодавчих ініціатив, так і від підвищення фінансової культури серед учасників ринку.

8. Порівняльний аналіз підходів до складання фінансової звітності в країнах Європейського Союзу та Україні засвідчує наявність як спільних тенденцій, обумовлених глобалізацією фінансових ринків і процесами гармонізації облікових систем, так і низки відмінностей, що зумовлені історичними, економічними та правовими особливостями розвитку національних облікових традицій.

9. У країнах ЄС, окрім застосування МСФЗ, на рівні окремих країн існують можливості для малих і середніх суб'єктів господарювання використовувати національні стандарти, адаптовані до МСФЗ або Директив ЄС. Україна, рухаючись у напрямку євроінтеграції, також поступово впроваджує МСФЗ у практику фінансового обліку, що закріплено на законодавчому рівні. Проте на відміну від більшості країн ЄС, вітчизняна система ще стикається з викликами інституційного характеру, зокрема недосконалістю регуляторного середовища, нестачею висококваліфікованих кадрів, обмеженим доступом до професійних ресурсів та потребою у поглибленій адаптації ІТ-рішень.

10. Використання таксономії як формату створення фінансової та нефінансової звітності є ключовим інструментом у процесі цифровізації обліково-аналітичної інформації та забезпечення прозорості, порівнюваності й доступності даних для широкого кола користувачів. Таксономія, як структурований набір елементів та ієрархій, забезпечує єдність підходів до представлення звітності, особливо в умовах гармонізації стандартів та уніфікації вимог до розкриття інформації відповідно до міжнародних і європейських нормативних актів. Перевагами застосування таксономії є підвищення ефективності обробки та аналізу звітних даних, автоматизація процесів подання та перевірки звітності, зменшення кількості помилок, а також спрощення доступу до інформації для регуляторів, інвесторів та інших зацікавлених сторін. Завдяки використанню форматів XBRL або iXBRL, таксономії сприяють більшій відкритості фінансової системи та підтримують електронний документообіг на національному та транснаціональному рівнях. Окрім переваг, недоліками можна вважати необхідність технічного переоснащення підприємств, рівень підготовки персоналу у частині його ІТ-компетентності, значні початкові витрати на впровадження, а також необхідність регулярного оновлення таксономій відповідно до змін у регуляторному середовищі.

11. Дослідження європейського досвіду запровадження звітності із сталого розвитку демонструє ефективність інтеграції екологічних, соціальних та управлінських (ESG) аспектів у систему корпоративної звітності як інструменту підвищення прозорості, довіри інвесторів та стійкості бізнесу. Імплементация відповідних директив ЄС, зокрема Директиви 2014/95/ЄС, Регламенту (ЄС) 2020/852 та Директиви CSRD, забезпечує високий рівень уніфікації підходів до розкриття нефінансової інформації, зокрема через використання Європейських стандартів звітності із сталого розвитку (ESRS).

Для України впровадження звітності із сталого розвитку відповідно до європейських стандартів є не лише вимогою у контексті євроінтеграції, а й можливістю для трансформації бізнес-середовища у напрямі прозорості,

екологічної відповідальності та соціальної орієнтованості. Основними передумовами для успішного запровадження є адаптація нормативно-правової бази, формування інституційної спроможності та розвиток професійного середовища, здатного забезпечити якісне складання, аудит та аналіз звітності зі сталого розвитку. Урахування кращих європейських практик та поступове впровадження відповідних стандартів в Україні сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості українських підприємств, зміцненню їх конкурентоспроможності на міжнародних ринках, а також забезпеченню сталого розвитку економіки в цілому.

В результаті дослідження організації та методики складання звітності в країнах ЄС отримано наступні висновки:

1. Фінансова звітність виступає ключовим елементом інформаційного забезпечення управління діяльністю суб'єктів господарювання, оскільки відображає їх фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів. Вона є основою для прийняття економічно обґрунтованих управлінських рішень як на рівні самого підприємства, так і серед зовнішніх користувачів –

інвесторів, кредиторів, контролюючих органів, аналітиків та інших заінтересованих сторін.

2. Нормативно-правове регулювання фінансової звітності в Україні здійснюється на основі положень національного законодавства, зокрема Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», а також Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), впровадження яких спрямоване на уніфікацію облікових процедур та підвищення якості фінансової інформації відповідно до міжнародних вимог. Гармонізація облікових норм із європейськими та міжнародними стандартами забезпечує підвищення конкурентоспроможності українських підприємств на світових ринках.

3. У контексті євроінтеграційних процесів та гармонізації стандартів обліку і звітності, важливим є вивчення особливостей організації фінансової звітності у країнах-членах ЄС, зокрема у Німеччині, Польщі та Франції. Ці країни, маючи власні облікові традиції та підходи до фінансової звітності, водночас дотримуються єдиних європейських вимог щодо застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) для публічних компаній. Фінансова звітність у цих країнах поєднує регламентовані державою вимоги та міжнародні стандарти, що дозволяє забезпечити достовірність, порівнюваність і прозорість фінансових даних.

4. Аналіз МСФЗ засвідчив, що ці стандарти не встановлюють жорстких форм звітності, натомість акцент робиться на змістовному наповненні, принципах достовірного подання, суттєвості та повного розкриття інформації. Водночас, підходи до класифікації та групування статей (наприклад, у звітах про прибутки і збитки, рух грошових коштів або зміни у власному капіталі) дають підприємствам гнучкість у виборі методів, які найкраще відповідають специфіці їх діяльності та забезпечують максимальну інформативність для користувачів звітності.

5. Суттєвою перевагою МСФЗ є спрямованість на економічну сутність операцій, а не лише на їх юридичну форму, що підвищує якість фінансової звітності. Успішне впровадження МСФЗ вимагає не лише формального

дотримання вимог стандартів, а й глибокого розуміння методології їх застосування, що передбачає високий рівень професійної підготовки бухгалтерського персоналу, адаптацію облікової політики та впровадження відповідних облікових процедур.

6. У європейській практиці застосування МСФЗ є обов'язковим для компаній, цінні папери яких котируються на регульованих ринках, що сприяє забезпеченню єдиних вимог до звітності та підвищує інвестиційну привабливість компаній. У контексті України запровадження МСФЗ є важливим кроком на шляху до інтеграції у європейський економічний простір, зміцнення довіри міжнародних інвесторів та поліпшення прозорості корпоративного сектору. Практичне значення МСФЗ для українських підприємств полягає у можливості формувати фінансову звітність, що відповідає міжнародним вимогам, покращує якість управлінських рішень та сприяє виходу на зовнішні ринки капіталу. Нормативне регулювання процесу імплементації МСФЗ в Україні забезпечується на законодавчому рівні, зокрема, Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», що передбачає обов'язковість застосування міжнародних стандартів окремими категоріями підприємств.

7. У країнах ЄС застосування МСФЗ регламентується Регламентом (ЄС) №1606/2002, який передбачає обов'язкове складання консолідованої фінансової звітності за МСФЗ для всіх публічних компаній, що котируються на регульованих ринках. У більшості держав-членів ЄС також дозволяється або вимагається використання МСФЗ для складання індивідуальної звітності. Це забезпечує високий рівень гармонізації облікових практик і посилює довіру до фінансової звітності з боку інвесторів, кредиторів і регуляторів. В Україні практична реалізація стандартів супроводжується певними викликами, зокрема потребою у кваліфікованих кадрах, удосконаленні методологічної бази та адаптації інформаційних систем. Порівняння підходів до формування фінансової звітності в Україні та ЄС дозволяє визначити, що основна відмінність полягає у глибині імплементації МСФЗ, ступені прозорості

звітності та рівні професійного судження в її складанні. Україна знаходиться на шляху гармонізації із європейськими вимогами, проте процес залишається поступовим і залежить як від законодавчих ініціатив, так і від підвищення фінансової культури серед учасників ринку.

8. Порівняльний аналіз підходів до складання фінансової звітності в країнах Європейського Союзу та Україні засвідчує наявність як спільних тенденцій, обумовлених глобалізацією фінансових ринків і процесами гармонізації облікових систем, так і низки відмінностей, що зумовлені історичними, економічними та правовими особливостями розвитку національних облікових традицій.

9. У країнах ЄС, окрім застосування МСФЗ, на рівні окремих країн існують можливості для малих і середніх суб'єктів господарювання використовувати національні стандарти, адаптовані до МСФЗ або Директив ЄС. Україна, рухаючись у напрямку євроінтеграції, також поступово впроваджує МСФЗ у практику фінансового обліку, що закріплено на законодавчому рівні. Проте на відміну від більшості країн ЄС, вітчизняна система ще стикається з викликами інституційного характеру, зокрема недосконалістю регуляторного середовища, нестачею висококваліфікованих кадрів, обмеженим доступом до професійних ресурсів та потребою у поглибленій адаптації ІТ-рішень.

10. Використання таксономії як формату створення фінансової та нефінансової звітності є ключовим інструментом у процесі цифровізації обліково-аналітичної інформації та забезпечення прозорості, порівнюваності й доступності даних для широкого кола користувачів. Таксономія, як структурований набір елементів та ієрархій, забезпечує єдність підходів до представлення звітності, особливо в умовах гармонізації стандартів та уніфікації вимог до розкриття інформації відповідно до міжнародних і європейських нормативних актів. Перевагами застосування таксономії є підвищення ефективності обробки та аналізу звітних даних, автоматизація процесів подання та перевірки звітності, зменшення кількості помилок, а також

спрощення доступу до інформації для регуляторів, інвесторів та інших зацікавлених сторін. Завдяки використанню форматів XBRL або iXBRL, таксономії сприяють більшій відкритості фінансової системи та підтримують електронний документообіг на національному та транснаціональному рівнях. Окрім переваг, недоліками можна вважати необхідність технічного переоснащення підприємств, рівень підготовки персоналу у частині його ІТ-компетентності, значні початкові витрати на впровадження, а також необхідність регулярного оновлення таксономій відповідно до змін у регуляторному середовищі.

11. Дослідження європейського досвіду запровадження звітності із сталого розвитку демонструє ефективність інтеграції екологічних, соціальних та управлінських (ESG) аспектів у систему корпоративної звітності як інструменту підвищення прозорості, довіри інвесторів та стійкості бізнесу. Імплементация відповідних директив ЄС, зокрема Директиви 2014/95/ЄС, Регламенту (ЄС) 2020/852 та Директиви CSRD, забезпечує високий рівень уніфікації підходів до розкриття нефінансової інформації, зокрема через використання Європейських стандартів звітності із сталого розвитку (ESRS).

Для України впровадження звітності із сталого розвитку відповідно до європейських стандартів є не лише вимогою у контексті євроінтеграції, а й можливістю для трансформації бізнес-середовища у напрямі прозорості, екологічної відповідальності та соціальної орієнтованості. Основними передумовами для успішного запровадження є адаптація нормативно-правової бази, формування інституційної спроможності та розвиток професійного середовища, здатного забезпечити якісне складання, аудит та аналіз звітності зі сталого розвитку. Урахування кращих європейських практик та поступове впровадження відповідних стандартів в Україні сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості українських підприємств, зміцненню їх конкурентоспроможності на міжнародних ринках, а також забезпеченню сталого розвитку економіки в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко Н. М., Байєр А. Г. Вплив змін валютних курсів на фінансову звітність підприємства. *Економіка та держава*. 2020. № 3. С. 115–120
2. Грінчук М.С. Гармонізація бухгалтерського обліку та фінансової звітності та її роль у системі реформування бухгалтерського обліку України: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchtei/2009_4/NV%202009-V4_39.pdf
3. Грибовська Ю. Звітність за сегментами в контексті міжнародних стандартів фінансової звітності. *Економіка та суспільство*. 2023. 47, с.46.

4. Даниленко В. В. Огляд деяких особливостей Міжнародних стандартів фінансової звітності з погляду процесу їх упровадження в українське облікову політику. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. 6.23, 674-679

5. Добровольська О., Кравченко М., Даніленко О. (2021). Фінансова звітність як елемент системи управління підприємством. *Економіка та суспільство*, (32). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-34>

6. Директива 2006/43/ЄС Європейського Парламенту та Ради «Про обов'язковий аудит річної звітності та консолідованої звітності», що вносить зміни до Директив Ради 78/660/ЄЕС та 83/349/ЄЕС і припиняє дію Директиви Ради 84/253/ЄЕС від 17.05.2006 р. : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_844

7. Зубілевич С., Рогозний С. Перша звітність за МСФЗ: порядок складання та структура. *Довідник економіста*. 2018. № 1. С. 33–41.

8. Застосування XBRL: що потрібно знати про новий стандарт звітування та як це працює у світі. *Бухгалтер&Закон*. № 37–38. URL: https://bz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/BZ011883.

9. Задорожний З.-М., Люба О., Омецінська І., Шестерняк М. Інтегрована звітність в управлінні зовнішньоекономічною діяльністю підприємств. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2023. № 4(51). С. 91-102.

10. Коваленко Г. В. Фінансова звітність як джерело інформації для прийняття управлінських рішень. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2016. № 4(76). С. 158-162.

11. Кулик В.А., Шпигун Є.О. Необхідність застосування розширеної мови ділової звітності (XBRL) у процесі формування звітності вітчизняних підприємств. Тези Всеукраїнської науково-практичної on-line конференції аспірантів, молодих учених та студентів, присвяченої Дню науки, м. Житомир, 10 травня 2016 р. Житомир, 2016. С. 32–33.

12. Кулик В.А. Левченко З.М., Єрмолаєва М.В. Таксономія фінансової

звітності за міжнародними стандартами. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Випуск 41. 202. С. 81-21.

13. Кіндрацька Л.М. Звітність у загальній обліковій системі суб'єктів господарювання: розвиток та вдосконалення. *Вісник Львівської комерційної академії*. Львів: Вид-во Львівської комерційної академії, 2011. Вип. 35. С.175 – 178.

14. Корягін М. В., Куцик П.О Проблеми та перспективи розвитку бухгалтерської звітності. Київ : Інтерсервіс, 2016.

15. Коркушко, О., Кушнір, Л. (2022). Бухгалтерський облік в країнах європейського союзу: досвід Польщі. *Економіка та суспільство*, (42). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-81>

16. Концептуальна основа фінансової звітності URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_009#Text

17. Лучко М.Р. Бенько І. Д. Облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами. Тернопіль. 2016. 251 с.

18. Лучко М.Р., Бенько І.Д., Яцишин С.Р., Мельник Н.Г. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності: Навчальний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 360 с.

19. Лучко М.Р., Мельник Н.Г, Сисюк С.В. Облік зовнішньоекономічної діяльності: навч. посібник. Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ». 2015. 356 с.

20. Міжнародні стандарти обліку та звітності: підручник / А. І. Крисоватий, В. М. Панасюк, І. В. Мельничук, Т. Г. Бурденюк ; за заг. ред. А. І. Крисоватого, В. М. Панасюк. Тернопіль : Економічна думка, 2021. 580 с.

21. Марущак Л., Бобик В., Шумило А., Кіндратів Р. Фінансова звітність як елемент системи управління підприємством. Соціально-економічні проблеми і держава. 2021. Вип. 2 (25). С. 128- 135.

22. Мельник Н. Характеристика сучасного рівня впровадження МСФЗ в світі *Бухгалтерський облік і аудит*. 2014. № 3. С. 25-28

23. Міжнародний стандарт фінансової звітності 1 «Перше застосування

Міжнародних стандартів фінансової звітності» URL:
:https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/IFRS%2001_ukr_2016.pdf.

24. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1) Подання фінансової звітності від 01.01.2012 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_013/print

25. Міжнародні стандарти фінансової звітності. ГоловБух. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/7302-mjnarodn-standarti-fnansovo-zvtnost-2018>

26. Мурашко Т. Обрання облікових політик . *Вісник. Офіційно про податки* : Офіційне видання Державної фіскальної служби України. 2016. №22. Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ru/pubs/id/9895>

27. Методичні рекомендації зі складання звіту про управління, затв. Наказом Міністерства фінансів України 07.12.2018 № 982 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18#n10>

28. Муравський В.В. Формування та подання інтегрованої звітності з використанням Інтернет-технологій. Тези виступів на XI Міжнар. наук. конф. “Економічні теорії як основа розвитку бухгалтерського обліку, аналізу і контролю”. Житомир: ЖДТУ, 2012. С.358-360.

29. Мухіна Д. О., Азаренкова Г. М. Фінансові проблеми управління оборотними активами підприємства The scientific potential of present/ St. Andrews, Scotland, UK. – 2016. – С.240-242.

30. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» затверджено наказом Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 року № 73 URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0336>

31. Нефінансова звітність в Україні, як остання тенденція URL:: <http://www.csr-review.net/nefinansovaya-otchetnost-vukraine-kak-zachem-integrirovannaya-otchetnost-kak-poslednyaya-tendentsiya/>

32. Озеран А. В. Дослідження еволюції бухгалтерської (фінансової) звітності на теренах сучасної України. *Формування ринкової економіки: зб. наук. праць*, ДВНЗ Київський нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана, 2012. № 28,

С. 443-451.

33. Озеран А. Звіт керівництва vs звіт про управління: проблеми відповідності закону про бухгалтерський облік та світової практики. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2017. № 10-11. С.2-11.

34. Пилипенко Л.М. Розвиток концепцій побудови системи публічної звітності корпорацій в умовах постіндустріальної економіки : монографія. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 336с.

35. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України в редакції від 16.11.2018 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

36. Про електронний документ та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003 р. № 851 – IV URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/851-15>

37. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22 травня 2004 р. № 852 – IV URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/852-15>

38. Про затвердження перекладу таксономії фінансової звітності за міжнародними стандартами фінансової звітності : Наказ Міністерства фінансів України від 07.12.2018 № 983. URL: <https://mof.gov.ua/uk/taksonomija>

39. Про затвердження перекладу Таксономії фінансової звітності за міжнародними стандартами фінансової звітності : Наказ Міністерства фінансів України від 25.10.2019 р. №452 (діє з 01.01.2020 р.). <https://mof.gov.ua>

40. Рафальська К. Що таке XBRL і чому держава хоче перевести фінсектор на електронний формат подання звітності. URL: <https://reforms.in.ua/ua/novyna/shcho-take-xbrl-i-chomu-derzhava-hoche-perevesty-finsektor-na-elektronnyy-format-podannya>

41. Стратегія запровадження підприємствами звітності із сталого розвитку. Розпорядженням КМУ від 18 жовтня 2024 р. № 1015-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1015-2024-%D1%80#Text>

42. Сисюк С. В. Оцінка та страхування ризиків у зовнішньоекономічній діяльності: обліковий аспект. Вісник Житомирського державного

технологічного університету. Серія : Економічні науки. 2015. № 2. С. 86-91.

43. Сисюк С. В., Бенько І.Д. Оцінка переваг застосування акредитивної форми розрахунків у зовнішньоекономічній діяльності. Вісник ЖДТУ. Сер. Економічні науки. 2011. № 2. С. 206-208.

44. Сисюк С.В. Мельник Н. Г. Витрати на управління: історія розвитку облікової категорії. Вісник ЖДТУ. 2012. № 4(62). С. 216-218.

45. Сисюк. С. В. Бенько І. Д. Курсові різниці та балансова вартість іноземної валюти: особливості обліку та визначення. Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Сер. Економічні науки. 2010. Вип. 25(1). С. 66-70.

46. Сисюк С.В., Кулинич Д.З. Принципи формування та оприлюднення фінансової звітності за міжнародними стандартами. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми використання потенціалу економіки країни: світовий досвід та вітчизняні реалії» (25 квітня 2020 року). Дніпро: ПДАБА, 2020. С. 97-101

47. Сисюк С.В. Організаційні проблеми реформування обліку в умовах євроінтеграції. *Облік, аналіз та аудит у контексті Європейської інтеграції України*: монографія. за заг. ред. М.С.Пашкевич; Нац.гірн. ун-т. Дніпропетровськ: НГУ, 2015. С.195 – 210.

48. Сисюк С.В. Перспективи вдосконалення організації обліку в Україні: теоретико-прикладні аспекти і міжнародні вимоги . *Бізнес Інформ*. 2016. №9. С. 218–223

49. Складання звіту про рух грошових коштів URL: https://fd.ru/articles/9668-sostavlenie-otcheta-o-dvijenii-deneznyhdds-sredstv-v-sootvetstviismsfo?from=PW_Timer_reg_articles_20_noyandex&ustp=W.

50. Федорченко О. Є. Звіт про рух грошових коштів: адаптація відповідно до МСФЗ та проблемні аспекти його формування. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. №3. С. 892-895.

51. Харламова О. В. Методологія формування та архітектоніка транспарентної фінансової звітності: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.09

– бухгалтерський облік, аналіз та аудит; наук. конс. А. С. Крутова. Харків, 2016. 41 с.

52. Хома С. Чучук Ю., Савчук Т., Степанюк О. Таксономія фінансової звітності за міжнародними стандартами: практичні аспекти *Галицький економічний вісник* № 6 (67). 2020. С. 35-41

53. Шуляренко С.М. Шкурко Є.Л. Запровадження електронної звітності на підприємствах України URL : http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vodt/2009_10/15_Zaprovadzhenna_elektronnoi_zvitnosti_.pdf

54. Шеверя Я. В. Облік, аналіз, аудит, звітність та оподаткування в умовах глобалізації економіки: монографія. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. 300 с.

55. Яцишин С. Р. Досвід країн ЄС у формуванні облікової політики підприємств з врахуванням вимог Європейського законодавства Ефективна економіка. Електронне наукове фахове видання. Випуск № 6, 2015. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4137>.

56. GAAPWise. Filing of Annual Accounts in France. URL: <https://www.gaapwise.com/en/blog/filing-of-the-annual-accounts-in-france/>

57. International Federation of Accountants. France. URL: <https://www.ifac.org/about-ifac/membership/profile/france>

58. International Federation of Accountants. Germany. URL: <https://www.ifac.org/about-ifac/membership/profile/germany>

59. International Federation of Accountants. Poland y. URL: <https://www.ifac.org/about-ifac/membership/profile/poland>

60. Lemarchand Y. (2019) The birth of industrial accounting in France: some curious paradoxes, *Accounting History Review*, 29:2, 221-241, DOI: 10.1080/21552851.2019.1630946

61. Richard J. (2011). *French Accounting Rules and the IFRS Convergence Process*. Publisher.

62. Sangster, A. (2006). *Financial Reporting in France: A Review of Recent*

Developments. *Accounting in Europe*, 3(2), 281-292.

63. Tournon P. (2015). *The French Accounting Model: A Comparative Analysis with International Financial Reporting Standards*. Publisher.

64. Walton P. (2019). Financial Reporting in France: A Review of Contemporary Developments. *European Accounting Review*, 28(4), 729-757.

65. Semenyshena N., Sysiuk S., Shevchuk K., Petruk I. Benko I. Institutionalism in Accounting: a Requirement of the Times or a Mechanism of Social Pressure Independent *Journal of Management & Production*, 11(9), 2516-2541.

66. Slobodyanik Y., Zdyrko N., Kuzyk N., Sysiuk S., Benko I. Audit of public finances: methodological issues and the case of Ukraine. *Independent Journal of Management & Production*. 2022. Vol. 13 (3). P. S76-S92.

67. Accounting in Ukraine under implementation of the European legislation: monograph / M. Luchko, N. Khorunzhak, I. Benko [et al.]; under the guidance M. Luhcko. Ternopil : TNEU, 2017. - 232 p.

68. Khorunzhak N., Semenyshena N., Koshchynets M., & Sysiuk S. Analysis of economic, legal and demographic conditions for care services development in the Ukrainian rural areas. *Proceedings of the 2019 International Conference "ECONOMIC SCIENCE FOR RURAL DEVELOPMENT"* (9-10 May 2019 Jelgava). Jelgava, LLU ESAF, 2019. No 50. P.328-337.

69. Abragg Steven Financial reporting definition. *Accounting Tools* (Accounting CPE Courses & Books), 2018. URL: <https://www.accountingtools.com/articles/what-is-financial-reporting.html>

70. Ahmed Kouki IFRS and value relevance: A comparison approach before and after IFRS conversion in the European countries. *Journal of Applied Accounting Research*. 2018. Vol. 19 Issue: 1, pp. 60-80, URL: <https://doi.org/10.1108/JAAR-05-2015-0041>

71. Barth M.E., Landsman W.R. and Lang M. International accounting standards and accounting quality. *Journal of Accounting Research*, 2008. Vol. 46 No. 3, pp. 467-498.

72. Bartov E., Goldberg S. and Kim M. Comparative value relevance among German, US and international accounting standards: a German stock market perspective”. *Journal of Accounting*, 2005. 3, 78-115 pp.

73. Bauer K. Is Financial Reporting in the SME Sector Moving towards Transparency? *Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie*, 2016. 10 (958), 5-20.

74. Callao S., Ferrer C., Jarne J.I. and Laínez, J.A. The impact of IFRS on the European Union. *Journal of Applied Accounting Research*, 2009. Vol. 10 No. 1, pp. 33-55

75. Directive 2007/36/EC of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 on the exercise of certain rights of shareholders in listed companies, OJ L 184, 14.7.2007, p. 17–24, as amended by Directive (EU) 2017/828 of the European Parliament and of the Council of 17 May 2017 amending Directive 2007/36/EC as regards the encouragement of long-term shareholder, OJ L 132, 20.5.2017, p. 1–25

76. Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings, amending Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2013/34>

77. Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups, OJ 2014 No. L 330/1 URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0095>

78. Katrin Hummel, Dominik Obst. An Overview of Corporate Sustainability Reporting Legislation in the European Union. *Accounting in Europe*, 2024 Vol. 21, No. 3, 320–355, <https://doi.org/10.1080/17449480.2024.2312145>

79. Daniel Schneider, Alexander Schüler, Markus Woerle, Dominik Schneider, Niklas Eisold & Gunther Reinhart. (2025) Sustainability reporting and transitory environmental sustainability risks in manufacturing. *International Journal of Sustainable Engineering* 18:1.

80. Simone Pizzi, Andrea Venturelli & Fabio Caputo. (2025) Regulating Sustainability Reporting in Europe: De Jure Harmonisation or De Facto Standardisation? *Accounting in Europe* 22:1, pages 51-75.

81. Katrin Hummel & Karina Bauernhofer. (2024) Consequences of sustainability reporting mandates: evidence from the EU taxonomy regulation. *Accounting Forum* 48:3, pages 374-400.

82. National transposition measures communicated by the Member States concerning: Directive 2013/34/EU. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/NIM/?uri=celex:32013L0034>

83. Regulation (EU) 2020/852 of the European Parliament and of the Council of 18 June 2020 on the establishment of a framework to facilitate sustainable investment, and amending Regulation (EU) 2019/2088, (Text with EEA relevance), PE/20/2020/INIT, OJ L 198, 22.6.2020, p. 13–43

84. Van Tendeloo B. and Vanstraelen A. Earnings management under German GAAP versus IFRS. *European Accounting Review*, 2005. Vol. 14 No. 1, pp. 155-180